

Inventarisatierapport 2014

Vogels in en om Den Haag

Telgegevens van:

Vogelrustgebieden, overige groengebieden, nestkasten, ooievaarsring-project.

Activiteiten van anderen:

Vogelwerkgroep Solleveld, Vogelringstation Meijndel, Veenweidegebieden Leiden - Den Haag.

Haagse Vogelbescherming

Website:

www.haagsevogels.nl

Informatie:

Voor alle vragen over (wilde) vogels en vogelbescherming kunt u terecht op

info@haagsevogels.nl

of bij onze telefonische informatiepost:

T: 06 - 46 42 68 09

Correspondentieadres:

Altingstraat 12, 2593 SX Den Haag

Contributie 2015:

leden: € 12,50 per jaar

jeugdleden tot 16 jaar gratis

lidmaatschap voor het leven: eenmalig € 250,00

Ledenadministratie:

Ingrid Megens

Riouwstraat 206, 2585 HZ Den Haag

Email: hvbliden@planet.nl

Tel: 070 - 350 53 88

IBAN: NL49 INGB 0000 2752 00

Coördinator Veldwerk:

Boudewijn Schreiner

Email: birdeye@planet.nl

Contactpersoon inventarisatie:

Ruud van der Waard

Email: famvanderwaard@hetnet.nl

Alarmnummer milieuzaken:

Frederik Hoogerhoud, M: 06 - 41 27 15 31

Email: frederik@hoogerhoud.nl

Ruud van der Waard, M: 06 - 47 46 01 59

Email: famvanderwaard@hetnet.nl

Martin van de Reep, M: 06 - 55 78 10 30

Email: reepos@casema.nl

Vogelasiel De Wulp:

Heliotrooplaan 15, 2555 MA Den Haag

Tel: 070 - 323 15 68

b.g.g. 06 - 46 42 68 09

Email: vogelasieldewulp@gmail.com

Website: www.vogelasieldewulp.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	5	Hyacintebos	27
Methode van onderzoek en toelichting op de cijfers	6	Heempark H.J. Bos	27
		De Heimanshof	27
		ATV "Zonnegaarde"	28
Vogelrustgebieden*:	8	Landgoed Overvoorde	28
Dr. Abraham Schierbeektuin	8	Landgoederenzone Rijswijk	29
Eilandjes Meer en Bos	9	Wilhelminapark	30
Marlot	9	Hoekpolder	30
Ockenburgh	9	Eikelenburg	30
Gravin van Bylandtreservaat	10	Park Vreugd en Rust en Park 't Loo	31
Henk van Dongenreservaat	11	Landgoed Voorlinden*	32
Vredenoord	12	Groot Haesebroek	32
Overvoorde	12	Backershagen / Wiltzanck / Hartenkamp	33
André van der Laantuin	12	De Paauw en Bos Ruys	33
Eendenkooi Zuiderpark	13	Park Rozenrust	33
De Witte Vlek	14		
Paroussia	14	Overzichtskaart	35
		Teloverzicht andere telgebieden	36
Teloverzicht vogelrustgebieden	16	Nestkastenonderzoek	42
		Telgegevens nestkasten	43
Andere telgebieden:	18	Project Ooievaars	44
Haagse Bos	18	Ooievaarsringen	44
Marlot	19	Wintertelling	45
Clingendael / Oosterbeek	19	Ooievaarsnesten	46
Arendsdorp / Oostduin	20		
St. Hubertuspark	22	Diverse activiteiten van anderen	47
Park Sorghvliet*	22	VWG Solleveld	47
Haagse Beek (middenloop)	23	Vogelringstation Meijendel	47
Wapendal*	24	Veenweidegebieden Den Haag Leiden	47
Landgoed Meer en Bos	24		
Westduinpark (noordelijk deel)	25		
Westduinpark (middendeel)	25		
Westduinpark (zuidelijk deel)	26		
Golfbaan Ockenburgh *	26		
Crematorium Ockenburgh *	26		

**Alleen toegang met vergunning of toegangkaart*

Het inventarisatie rapport is **GRATIS VOOR LEDEN** van de Haagse Vogelbescherming. Niet-leden kunnen "Vogels in en om Den Haag" bestellen door overmaking van € 4,50 op giro 358 61 85 t.n.v. Haagse Vogelbescherming te Den Haag, onder vermelding van "Inventarisatie rapport 2013". Instellingen en organisaties worden uitdrukkelijk verzocht volledige naam en adres te vermelden van degene aan wie het rapport moet worden toegezonden.

Illustraties en tekening omslag :

uit Teixeira (1979), Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Sovon (met toestemming)

Coördinator telgegevens:

Ruud van der Waard

Eindredactie:

Frank Kooper

Lay-out:

Aletta de Rooter

Statistiek:

André Saanen

Final check:

André Saanen, Frank Kooper en Tom Looij

Voorwoord

Dit jaar kent het inventarisatierapport een kleinere inhoud dan in 2013. Vanwege de steeds uitdijende omvang van de MUS-verslaggeving hebben we besloten om dat verslag niet meer in het IR mee te nemen maar een eigen (digitale) status te geven. Goed bereikbaar op de website haagsevogels.nl en inmiddels al verspreid onder alle MUS-tellers waarvan een aantal (nog) geen lid van de HVB is. Het heeft twee voordelen: de MUS-rapportage hoefde niet te wachten op het IR en dit rapport wordt 26 pagina's dunner en dat scheelt weer printkosten.

Reden voor de IR-commissie en ook het bestuur om de aandacht volledig op de inhoud van de eigen inventarisaties te richten. Een kleine rondgang door de rapportages laat een grote verscheidenheid aan inzet en kwaliteit van werken zien. Naast de traditioneel getelde gebieden is het gebruikelijk dat er jaarlijks een kleine ruil plaatsvindt waarbij er tellers en gebieden afvallen en bijkomen.

Als we de vogelrustgebieden onder de loep nemen, gaat het dit jaar om 12 gebieden die door 9 + 3 tellers zijn geïnventariseerd. Sommige tellers tellen in twee gebieden en in enkele gebieden lopen meerdere tellers. Van die 12 gebieden worden er 6 volgens de BMP-methode geteld waarvan er 3 naar Sovon zijn gestuurd. De overige 6 gebieden worden jaarrond geteld waarbij natuurlijk ook de niet-territoriumhoudende soorten meegaan in het rapport. Het gevolg van deze verschillen in aanpak is een grote pluriformiteit aan telgegevens die in kwaliteit behoorlijk uiteen loopt.

namens commissie IR
Aletta de Ruiter

Voor de 'andere gebieden' geldt een nog groter verschil want als we de lijsten doornemen, moeten we constateren dat er veel tijdelijke vogelsoorten worden waargenomen waarvan de geoefende teller weet dat die soorten uiteraard wel als broedgeval in het gebied aanwezig horen te zijn. De signalering 'tijdelijk' is een veilige slag om de arm als er niet geheel volgens de richtlijnen is geïnventariseerd. Dan kun je immers niet clusteren en ook niet met zekerheid zeggen of er een territorium geldig is.

De gegevens in het IR zijn dan ook een weergave van de telresultaten van vrijwilligers die graag voor dag en dauw opstaan en het tellen als hobby hebben en daarbij zeer uiteenlopende kwaliteiten aan de dag leggen. Dat is door de jaren heen nooit anders geweest maar de vraag rijst of we hier met z'n allen niet meer uit kunnen halen.

Daarom willen we de aankomende jaren meer aandacht gaan schenken aan de inventarisaties om meer bruikbare kwaliteit genereren. Dat vraagt om een gedegen project met workshops en uitwisselen van kennis. Het is nog te vroeg om in dit voorwoordje op de details in te gaan. Maar het is altijd waardevol om af en toe een frisse wind door het bos te laten waaien.

Dat 'bos' zijn alle veldwerkers die jaar en dag vroeg uit bed springen om hun vogeltjes te gaan tellen. Die 'frisse wind' halen we graag binnen via een opfriscursus en deskundigheid.

Kijkt u ook maar eens kritisch mee, we horen graag wat uw suggesties zijn.

PS: De gebruikte tekeningen zijn willekeurig door het rapport geplaatst en hebben geen relatie tot de waarnemingen die op de betreffende pagina worden genoemd.

Methode van onderzoek en toelichting op de cijfers

Cie. Veldwerk

De commissie Veldwerk is de commissie binnen de Haagse Vogelbescherming die de tellingen coördineert. Zij leidt hiertoe de mensen op die de inventarisaties uitvoeren, de zgn. veldwerkers.

De commissie organiseert voor deze mensen ook opleidingscursussen en zorgt voor begeleiding van beginnende tellers. Jaarlijks houdt de commissie de gebieden bij die geteld moeten worden en probeert de beschikbare tellers zo goed mogelijk over de gebieden te verdelen. Hierbij wordt waar mogelijk rekening gehouden met de gebieden die beleidsmatig van belang zijn.

Hoewel het tellen van de vogels natuurlijk voor een belangrijk deel voor het plezier gebeurt, houdt de commissie daarbij wel een beleidsdoel voor ogen. De vogelstand moet behouden en zo mogelijk verbeterd worden. Door jaarlijks dezelfde gebieden volgens dezelfde methode te onderzoeken, kan men zien of er wijziging optreedt in het aantal vogels per soort. Als we veranderingen in aantallen ook nog kunnen verklaren, hebben we helemaal een goede basis voor vogelbescherming.

De vogelrustgebieden

De vogelrustgebieden (voorheen vogeltuinen en -reservaten) hebben tot doel het creëren van kleine centra in groengebieden. Door hun beveiliging en begroeiing zijn het productiecentra voor jonge vogels en ze verrijken het vogelleven in de omringende bossen, plantsoenen en woonwijken. Deze gebieden zijn door de gemeente in beheer gegeven aan de Haagse Vogelbescherming.

Ze zijn 0,15 tot 5 hectare groot en niet toegankelijk voor publiek. Hoewel het onderscheid niet altijd even scherp is, kan gesteld worden dat "vogeltuinen" vanuit hun aanleg een kunstmatig karakter dragen en als het ware vanuit het niets zijn aangelegd ten behoeve van een optimale broeddichtheid. "Vogelreservaten" zijn gebieden, waar binnen een bestaande en te handhaven begroeiing bijzondere voorzieningen voor de vogels zijn getroffen zonder het besloten karakter van het gebied aan te tasten.

In de loop der jaren is vastgesteld dat de broeddichtheid in alle vogelrustgebieden veel hoger is dan in de

andere gebieden.

Het onderhoudswerk, vrijwilligerswerk, wordt voornamelijk in de herfst- en wintermaanden verricht. Dit werk houdt in: snoeien, bijplanten, rooien, aanleg en onderhoud van takkenrillen en houtstapels (voornamelijk in wigwamvorm en rillen) en onderhoud van de afrastering. Gedurende het gehele jaar wordt gecontroleerd op vernielingen en op "insluiters". Ook het nestkastenonderhoud en de inventarisatiewerkzaamheden behoren tot de normale taken van de beheerder.

De vogelrustgebieden zijn alleen bij uitzondering en onder begeleiding van de beheerder toegankelijk. Dat zal overigens altijd buiten het broedseizoen zijn.

Andere gebieden

De andere gebieden die geïnventariseerd worden, lopen in grootte en aard van het terrein sterk uiteen. De duingebieden hebben een heel ander karakter dan de stadsparken of landgoederen. Ook de openbare toegankelijkheid verschilt. In de inhoudsopgave zijn met een * aangegeven die gebieden, die alleen met een vergunning of toegangkaart door het publiek bezocht mogen worden.

De soortendichtheid in de parken wordt sterk beïnvloed door de aan- of afwezigheid van grote waterpartijen, gazons, speel- en ligweiden en weilanden. Zo zijn de dichtheden in gebieden als Madestein en De Uithof relatief laag. In meer parkachtige gebieden (bijvoorbeeld Arendsdorp/Oostduin, Sorghvliet en De Voorden), met een veel hoger percentage bos en struikgewas, liggen deze veel hoger.

Nestkastenonderhoud

Om de broedgelegenheid voor holenbroeders te vergroten worden in veel gebieden nestkasten opgehangen, vooral daar waar weinig natuurlijke holten voorhanden zijn. Koolmees, pimpelmees, torenvalk, bosuil, grauwe vliegenvanger, ze hebben allemaal hun eigen kastensoort. In totaal worden er nog 317 nestkasten actief beheerd. Deze worden jaarlijks schoongemaakt, gerepareerd en zonodig vernieuwd. Plaatsing en onderhoud geschiedt door de veldwerker, eventueel in overleg met de terreineigenaar en

de Veldwerkcommissie. Zie verder het hoofdstuk nestkastenonderzoek.

Methode van onderzoek

Alle inventarisaties zijn op vrijwillige basis verricht in de vrije tijd van de waarnemers. Jong en oud beleeft hier plezier aan. De één is er intensiever mee bezig dan de ander. Daarbij werden er verschillende telsystemen gehanteerd. Voorzover mogelijk is de gevolgde methode steeds in de verslagen gemeld.

De laatste tijd brengen de tellers echter steeds meer systematiek in hun telmethoden en verslaggeving. In de meeste gebieden wordt nu volgens de door Sovon uitgewerkte Broedvogel Monitoring Project (BMP)-methode geïnventariseerd.

In veel inventarisatiegebieden zijn meerdere waarnemers actief. In dit geval is er één contactpersoon en coördinator die de gegevens verzamelt en bewerkt. Steeds vaker worden de telgegevens, die volgens de BMP-methode zijn verkregen, ook doorgestuurd naar Sovon (Vogelonderzoek Nederland). Hierdoor wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de registratie van de landelijke trends onder de broedvogels.

De meeste tellers registreren ook de waargenomen soorten buiten het broedseizoen, maar zeker niet allemaal intensief. Dit houdt in, dat in de waarnemingsoverzichten van een aantal parken zeer algemene trekvogels en wintergasten kunnen ontbreken. Dit wil echter niet zeggen dat deze soorten niet in deze parken waar te nemen zouden zijn, maar eerder dat de bezoekenintensiteit van de tellers te gering is geweest.

In de waarnemingsoverzichten is een onderscheid gemaakt tussen territoriumhoudende soorten en tijdelijk verblijvende soorten.

Het is van belang op te merken, dat het aantal territoriumhoudende vogels niet identiek hoeft te zijn aan het aantal broedgevallen. Het is heel goed mogelijk dat sommige wel het hele jaar of een deel daarvan een territorium hebben verdedigd, maar hierin niet tot broeden zijn gekomen. Anderzijds is het aantal territoria ook niet gelijk aan het aantal nesten bij die soorten die meer dan één broedsel per jaar grootbrengen, zoals veel zangvogels.

Met tijdelijk verblijvende soorten worden die soorten bedoeld die het terrein tijdelijk gebruiken als voedselgebied, slaapplek of anderszins.

De tellingen van de vogels per soort zijn verwerkt in

tellijsten. De veranderingen in het gebied zoals groot onderhoud of ander menselijk ingrijpen, worden in het verslag vermeld. Tellijst en verslag samen geven een indicatie van de waarde van een gebied voor de vogels.

Eventuele aanslagen op een groengebied doen het leefgebied van vogels afnemen. In dit inventarisatierapport kan men zien om welke vogelsoorten en aantallen vogels het gaat.

Toelichting op de cijfers

Welke soorten en hoeveel er jaarlijks in een gebied worden vastgesteld is sterk afhankelijk van verschillende factoren:

1. Veranderingen veroorzaakt door externe factoren
 - Fluctuaties die het landelijk beeld van vooruitgang of achteruitgang volgen;
 - Veranderingen in het gebied door natuurlijke successie (van "jonge aanplant naar volwassen boom");
 - Verandering in inrichting en gebruik van het gebied (nieuwe aanplant, recreatiedruk);
 - Verrichten van (al dan niet intensieve) onderhoudswerkzaamheden in de parkachtige gebieden;
 - Inrichtingswerkzaamheden in de vogelrustgebieden (aanbrengen van wigwams, ophangen van nestkasten, terug snoeien natuurlijke begroeiing, enz.);
2. Veranderingen veroorzaakt door het telsysteem
 - Verandering van waarnemer; wellicht een van de belangrijkste factoren. Verschillen in ervaring en kennis en verschillen in werkwijze kunnen de uitkomsten van de inventarisatie sterk beïnvloeden;
 - Veranderingen in telmethode (aanbevolen wordt zoveel mogelijk de gestandaardiseerde BMP-methode van Sovon toe te passen);
 - Veranderingen in telintensiteit, telperiode en teltijdstip.

Waar veranderingen zijn opgetreden is dit zo goed mogelijk in de verslagen van de desbetreffende gebieden beschreven.

Wie meer wil weten van een bepaald gebied of denkt relevante informatie hierover te hebben doet er goed aan zich in verbinding te stellen met de erbij vermelde contactpersoon. Adres en telefoonnummer zijn bij de commissie Veldwerk te verkrijgen. Voor gegevens zie colofon op pag 2.

Vogelrustgebieden

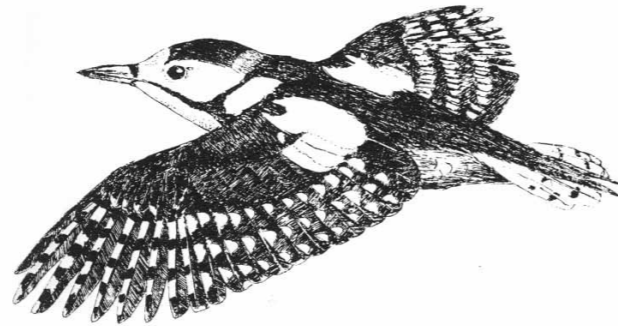
Dr. Abraham Schierbeektuin (D-H)

Oppervlakte: 0,75 ha
 Beheerders: Hetty Mos, Hilde Küpfer
 Telling: Via regelmatige observaties
 (gegevens niet naar Sovon)

Op 1 januari hebben we een controlerondje gelopen. Alles was in orde, maar helaas lagen er drie dode bosmuizen in een emmer, met een laagje water. Tijdens het snoeien hoorde ik begin januari al een zanglijster zingen. De vogels bleven toch actief en van het voer werd niet veel gegeten. Er was genoeg eten te vinden en winter werd het ook niet. Half februari namen twee zingende heggenmussen en een paartje kleine bonte specht waar. Het kapotte binnenhek is nog steeds niet vernieuwd, maar we hebben gelukkig geen nieuwe insluipers gehad. Op 1 maart gaven we een excursie voor de mensen die zich vorig jaar opgegeven hadden en niet mee konden. We hoorden o.a. een groene specht en zagen een glanskop. Het was een heel enthousiaste groep bezoekers. Begin maart hoorden we de brom van de houtduif. Die nestelt dus ook al weer. Nu het broedseizoen eraan komt is er opeens een run op het 'wintervoer'. De vogels moeten in conditie komen voor het broedseizoen en zijn hard bezig op te vetten. Op 19 maart hoorden we goudhaantjes zingen en op de 26e maart hingen er twee boven ons hoofd te bungelen. Ook zagen we een paar baltsende buizerds. Ze hebben een nest in een boom net buiten de vogeltuin gemaakt, maar er is het hele verdere jaar flink gesnackt, aan het aantal plukplaatsen van houtduiven te zien. Helaas hebben we afgelopen jaar geen goudvink gezien, maar de mannen van de post van het Groen-

Koolmees

Grote bonte specht

bedrijf wel, dus die tellen we mee. De zomer was erg groeizaam en er viel niet tegen de brandnetels en bramen op te snoeien, om de paadjes open te houden. De mannen van Omnigroen waren eind september al klaar met het schonen van het binnenhek. De eerste helft van september vlogen twee jonge buizerds jengelend rond. Sinds een aantal jaren komt Judith Baars ook heel regelmatig helpen. Zij vindt het fijn om houtstapels te maken en Hilde en ik kunnen dan snoeien zonder op te ruimen. Dat scheelt veel tijd en we krijgen keurige houtstapels en wigwams. Tijdens de twee werkdagen is er weer hard gewerkt. De eerste was op 1 november en dat is de landelijke natuurwerkdag. Er was een aantal trouwe helpers minder, want die waren elders in de natuur aan het werk. Tijdens de tweede werkdag is door Ap een grote hulst geveld, die veel licht wegnam en een tweetal stammen van één van de enorme groep taxussen bij de oude vijver. De rest van de boom zal in de volgende winter weggehaald worden. Er is dan weer heel veel groen om de houtstapels en rillen mee op te vullen. Bovendien komt er wat meer licht op een heel donkere plek in de tuin. In december was het even koud. Er overnachtten grote groepen houtduiven in de vogeltuin en we moesten goed opletten om de enorme plakken poep onder de bomen te ontwijken. Tijdens het schoonmaken van de nestkasten kwamen we twee nesten van de bosmuis tegen, met muizen er in. Tegen het voorjaar moeten we ze toch 'het huis' uitzetten. De tellingen vonden plaats door regelmatige waarnemingen.

Eilandjes Meer en Bos (Den Haag)

Oppervlakte: ca. 1,5 ha
 Beheerder: Rogier Mos
 Contact gem. Jan Gemmink
 Telling: BMP-methode
 (gegevens niet naar Sovon)

Geen verslag, wel telgegevens.

Marlot (Den Haag)

Oppervlakte: 0.15 ha
 Beheerder: Marco Simonis
 Telling: Zie Marlot andere gebieden

Vogeltuin Marlot leed aan zwaar achterstallig onderhoud en was veel te vol gegroeid. Na heel wat uren werk en het kappen van een aantal grote bomen is Marlot weer aan kant. Het ziet er nu nog wat kaal uit, maar we zijn in onderhandeling voor nieuwe aanplant. Die zal hopelijk nu wel aanslaan, omdat er nu veel meer licht is. De hut is volledig hersteld met veel dank aan Ruud en vooral Frederik, die er met veel passie aan gewerkt hebben. Voor de hut is een mooie vijver gemaakt met aanvoer van vers regenwater. Want uit ervaring weet ik dat vogels heel goed weten wat vers water is, in plaats van water uit een roestige douchebak of een verzuurde sloot te moeten drinken. En wat is het dan heerlijk wanneer het allemaal werkt en dat er in twee maanden tijd al dertig soorten bij de vijver zijn geweest, met als leukste sijs, buizerd, koperwiek, keep en dagelijks een paartje sperwers. Omdat ik niet weet of de nestkasten voor het broedseizoen zijn schoon gemaakt is het lastig om er wat over te kunnen zeggen. Ik heb wel van buiten het hek drie kasten gezien die bezet waren door koolmezen en in een geval ook een tweede legsel. De nestkasten zijn voor het komende seizoen klaar en schoon en sommige hebben een nieuwe plek gekregen. Ik ben heel benieuwd hoe de tuin zich komend jaar gaat ontwikkelen, maar ik sta er heel positief tegenover en heb er veel zin in.

Ockenburgh (D-H)

Oppervlakte: ca. 3,5 ha
 Beheerders: Rick en Marianne Hoeing
 Telgegevens: Hetty Mos
 Telling: BMP-methode
 (telgegevens naar Sovon gestuurd)

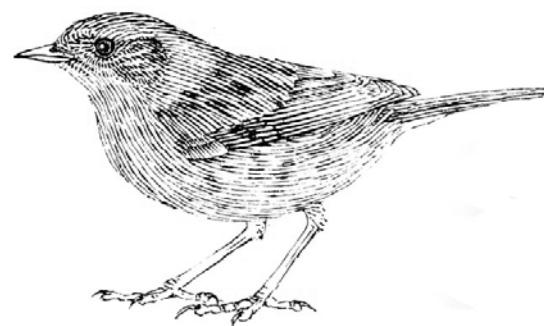
Het vogelrustgebied Ockenburgh is samen met Hetty, Ap en Rogier Mos beheerd. Wij hebben de gewone werkzaamheden verricht, zoals snoeien van de meidoorns en opvullen van houtstapels, rillen en wigwams. Ap en Rick zijn verder gegaan met esdoorn wegzagen aan de slootkant. Aan de kant van het tuincentrum zijn ze erg ver gekomen, waarbij ze hoge rillen hebben gemaakt tegen het hek aan. We hadden afgelopen jaar geen vorst en nauwelijks winter. De eerste maanden werd er weinig wintervoer gegeten, maar half februari ging de vaart erin (waarschijnlijk opvetten voor het broedseizoen). De eerste maanden tot half februari zaten er koolmezen, pimpelmezen, staartmezen en boomklevers op het vet en de pinda's en vinken en merels op de grond. Het grondvoer ging harder dan de silo's. De muizen profiteren daar natuurlijk ook van en dat is weer goed voor de bosuil en de vos. In januari zong er een zanglijster, roffelde een grote bonte specht en werden drie boomkruipers waargenomen, waarvan een zingend. Het aantal reigers is bij vier gebleven. Enkele waarnemingen die Hetty tijdens het tellen noteerde:

- Tijdens de eerste telling een buizerd net naast

Bosuil

het pad en een badende koolmees in de vijver.
 - Op 25 maart een winterkoning in de wigwam bij de vijver en een territoriumgevecht van twee grote bonte spechten.
 - De nijlgans brengt zes jongen groot en de meerkoet drie.
 - In mei hoorde ik overal jonge vogels bedelen.

- In juni begint de meerkoet aan een tweede nest.
 - De buizerd wordt regelmatig gespot en is de hele teltijd in en rond het reservaat aanwezig.
 - Op 25 juni kom ik de vos tegen.
 - In de jas van Hetty, die in het werkhok hangt, ontdekten wij na het broedseizoen een nest van een winterkoninkje. Bij de vijver hebben wij een erg grote libel gezien.

Op 7 december zagen wij dat het hek in de hoek bij de grens tussen landgoed en crematorium geforceerd was. Tevens bleken in het hele gebied (en ook hier en daar buiten het hek) bomen met geel te zijn gemerkt: stippen, kruizen en af en toe een R op een geringde boom. Soms stond dit op exoten, maar ook op andere soorten en dode bomen. Na enig speurwerk bleek dat de gemeente een blesser het gebied in had gestuurd. Tevens bleek dat het rustgebied niet als zodanig op de kaart van het landgoed Ockenburgh stond ingekleurd. Zuid-Hollands landschap heeft het beheer hiervan in handen gekregen. Ons bestuur heeft hierop actie ondernomen en op 15 januari is er een groot overleg geweest in de Boomkruiper om de erfvredebreuk in Ockenburgh te bespreken. Aanwezig waren de gemeente, beleidmakers, ecooloog en projectleider/opdrachtgever uit DSB-ORG, groenbeheerders stadsdelen, Maarten Laming van ZHL, blesser Sjors Borgman en namens de HVB Frederik, Aletta, Martin en Boudewijn. Daarbij is de kou uit de lucht gehaald en lijkt het gebied bij ons in beheer te kunnen blijven. Voorwaarde hierbij is dat het beheerplan volgens de richtlijnen van Natura 2000 aangepast wordt. Het gebied moet beheerd worden als droog binnenduïnbos (habitatype 2180 A). Hiervoor kregen wij als beheerders al wel een compliment. De HVB is nu als gebiedspartner uitgenodigd om deel te nemen aan het overleg over de uitvoering van de beheerplannen voor Ockenburgh.

Gravin van Bylandt (Wassenaar)

Oppervlakte: 0,6 ha
 Beheerders: Boudewijn Schreiner,
 Ingrid Megens
 Telling: Jaarrond in terrein
 (gegevens niet naar Sovon)

Een jaar na de aanleg van de natuurvriendelijke oever bleek het plasdras gedeelte een aantrekkelijke voedingsbodem voor zaailingen van de zwarte els. In het drogere deel van de oever waren het voornamelijk braam en pitrus die de overhand dreigden te krijgen. Om de gewenste diversiteit van de plantengroei te bevorderen moest er kleinschalig worden getuinierd. Dit resulteerde in een weelderig bloeiende vegetatie waar het in de zomermaanden miegelde van de vlinders, libellen en andere insecten. In het najaar bleken de uitgebloeide kaardenbollen erg in trek bij de putters.

Het huisje werd voorzien van een nieuwe dakgoot, zodat het aanliggende poeltje weer gevoed kan worden met regenwater.

Op verschillende plekken hebben we de prachtframboos verwijderd of kort gezet en besdragende struiken aangeplant.

Zowel in februari als in maart liet de groene specht zijn lach horen en zelfs een kleine bonte specht toonde in die periode belangstelling voor de dode bomen langs de zuidoever van het reservaat. Vaak werden we verwelkomd door een paartje staartmees dat de met klimop begroeide es, die net buiten de ingang van het reservaat staat, had uitgekozen als nestplaats.

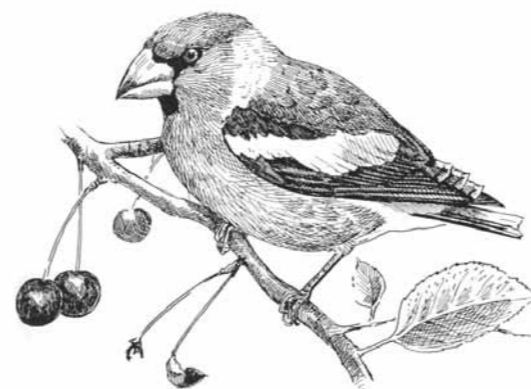
Na de vondst van enkele vossenkeutels en een platgedrukte plek op het droge gedeelte van de

natuurvriendelijke oever, kon ik de veroorzaker een paar keer betrappen, terwijl deze zich met de staart tussen de poten uit de voeten maakte. Het broedseizoen zorgde voor geen grote verrassingen of verschuivingen in de vogelstand. De inventarisatie heeft niet volgens de BMP-methode plaatsgevonden, maar is gebaseerd op frequente observaties.

Toen in het najaar de omringende sloten bedekt waren met een dikke laag eendenkroos, werd er veelvuldig gebruik gemaakt van de met helder water gevulde drinkpoel.

Drie appelvinken zorgden in de herfst voor een leuke primeur. Gedurende twee maanden kwamen ze da-

gelijks langs om te drinken en te badderen, ook werd er zo nu en dan gesnoept van de taxussen.

Dat 2014 een goed muizenjaar was, bleek in december bij het schoonmaken van de nestkasten. Bij het openen van enkele kastjes sprongen de bosmuizen via mijn schouder op de grond of vluchtten langs de boom naar beneden.

De nestkasten waarin daarna groen bewegend mos te zien was, werden ongemoeid gelaten en gauw weer dicht gedaan. Bij één kastje werden we na een dergelijke ingreep via de vliegopening angstvallig nagekeken.

Henk van Dongen (Wassenaar)

Oppervlakte: 0,32 ha
 Beheerder: Boudewijn Schreiner
 Telling: Jaarrond in terrein
 (gegevens niet naar Sovon)

Bij de herinrichting van Landgoed Oosterbeek leek ook het Henk van Dongen-reservaat onder handen te

worden genomen. Een op de tekentafel bedacht plan om een openbaar wandelpad dwars door het reservaat aan te leggen, stuitte uiteraard op weerstand bij de Haagse Vogelbescherming. Na een rondgang door het reservaat met de architect en beheerders van DSO en na een pleidooi van Frederik en mij, kwamen de bedenkers van het plan tot het inzicht dat het vogelrustgebied in de huidige vorm behouden diende te blijven. Het ontwerpplan werd hierna aangepast en er werd overeengekomen dat op kosten van de gemeente het hekwerk zou worden vernieuwd. De prachtframboos in de bufferzone buiten het reservaat zou worden vervangen door een bosplantsoen met ondermeer groenblijvende heesters. De beplanting die verloren ging bij de vervanging van het hekwerk, werd door hen gecompenseerd met door ons gewenst plantmateriaal. Toen vlak voor het broedseizoen met groot materiaal het oude hekwerk werd opgeruimd en door een graafmachine een brede strook kale werkruinte werd gemaakt, leek het reservaat even op een vogel-onrustgebied.

Vrij snel hierna kon een mooi degelijk spijlenhekwerk worden geplaatst en was het weer een rustgebied voor de vogels.

Alle werkzaamheden zijn in goed overleg uitgevoerd. Voordat de eerste tjtjaf zich liet horen werd ook de nieuwe beplanting aangebracht.

De gebruikelijke zomervogels lieten ook dit jaar weer van zich horen en het aantal territoria bleef ongeveer gelijk met dat in voorgaande jaren.

Net als in het Gravin van Bylandt-reservaat had ik ook hier in het najaar de primeur van enkele appelvinken die dagelijks op bezoek kwamen bij de drinkpoel. Ik heb niet kunnen vaststellen of het om dezelfde vogels ging.

Ieder najaar komen goudhaantjes en vuurgoudhaantjes drinken en een badje nemen, zo ook afgelopen jaar. Vanuit de schuilhut kon ik ze van nabij bewonderen en zag zelfs hoe ze al badderend hun mooie gouden kopveertjes spreidden. De echte verrassing was wel het bezoek van een bladkoning die vijf dagen achtereen terugkwam om te drinken. Een uitgelezen kans om deze zeldzame soort mooi te bekijken en te fotograferen. Tijdens de nestkastcontrole in december werden vier nestkastjes met rust gelaten omdat ze uitpilden van de bosmuizen.

De inventarisatie heeft niet volgens de BMP-methode plaatsgevonden, maar is gebaseerd op frequente observaties.

Vredenoord (Den Haag)

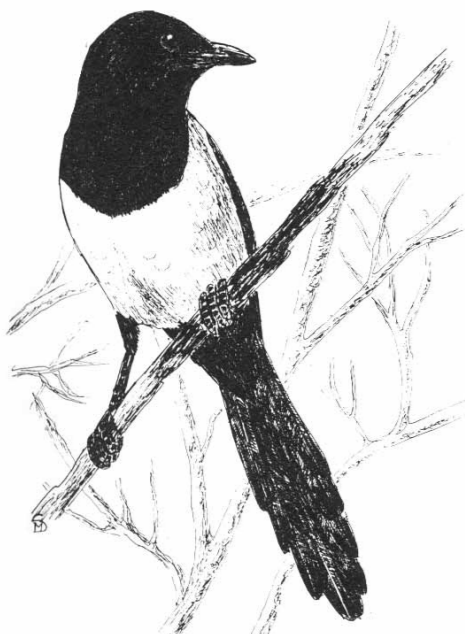
Oppervlakte: ca. 2,4 ha
Beheerder: Peter Waenink
Tellers: Peter Waenink, Wim Borgdorff
Telling: BMP-methode
(gegevens niet naar Sovon)

Geen verslag, wel telgegevens.

Overvoorde (Rijswijk)

Oppervlakte: 0,5 ha
Beheerders: Conny de Bruijn, Eric Wisse
Telling: Jaarrond in terrein
(gegevens niet naar Sovon)

Natuurgebieden blijken soms ook geschikt als werkplek voor de onderwereld. Regelmatig werd buit aangevoerd per scooter en verbrand bij de ingang van het Vogelrustgebied. Oplettende burens merkten op, dat onze toegangsdeur was opengebroken. De ladder was van het slot geknipt en gebruikt om hun tuin te bereiken. Verder lagen er tassen en volle vuilniszakken naast en in de sloot. Langs de Beatrixlaan had zich bovendien een zwerver genesteld, getuige de aanwezigheid van een tent, hangende grondzeilen en wat rommel. (Ik heb deze vreemde vogel niet meegenomen in de telling.) In een verborgen hoekje bij het hek, aan de parkzijde, bevond zich een opslagplaats van illegaal gesprokkeld hout. Dit alles is nu min of meer verholpen. Het enige eu-

Ekster

vel is nog de kapotte kist, gevolg van de omgevallen beuk (zie vorige verslag).

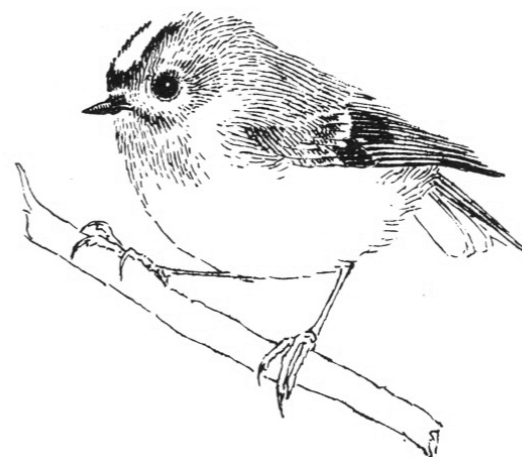
Al vroeg bleken reigers een nest te hebben gemaakt; in februari zag Conny de vlieg oefeningen van één van de jongen. In maart kwam de ijsvogel weer langs. Een fazantenhaan heeft zijn intrek genomen, hij slaapt soms tussen de klimop en heeft een vaste stofkuil. Inmiddels heeft hij een leuk vrouwtje versierd en scharrelen ze samen rond. De sperwer zagen we niet, wel de sporen van een geplukte halsbandparkiet op z'n vaste plukplaats. De beheerder van Overvoorde heeft – tegen mijn verzoek in – het terrein voor het hek open gesnoeid. Mooi is het niet, wel veiliger, gezien voornoemde activiteiten. We planten kamperfoelie tegen het hek. Opvallend was dat veel meidoortjes dood hout hadden. We hebben veel werk gehad aan het wegwerken van opschoot langs de slootkanten. Komend jaar willen we hier en daar nog wat meer lichtinval creëren voor de ondergroei.

André van der Laantuin (Den Haag)

Oppervlakte: 1,5 ha
Beheerder: Jan Gemmink
Telgegevens: André en Muriel Kommer.
Telling: BMP-methode
(gegevens niet naar Sovon)

2014 begint met een vroeg voorjaar. Temperaturen van 10° overdag, 's nachts 5°. Het snoeien van de beplanting schiet lekker op. Op 8 januari is de voorkant, weggant en de achterkant klaar. Nu de hellingen nog. Op 1 februari zijn ook die klaar. Tijdens het snoeien en voeren vallen vaak de afgebroken meidoorns op, gesneuveld door omgevallen bomen; de kruinen van die bomen nemen soms wel negen tot elf meidoorns mee. Ook twee krentebompjes zijn gesneuveld en er lagen drie populieren hinderlijk in de weg; die zijn door Ab Mos op 21 februari in versleepbare stukken gezaagd, veel dank daarvoor. Ook tijdens de werkdagen werd er weer het nodige werk verzet. De talloze meidoorns werden gesnoeid. Ook dank aan Nastja Duijsters, die de nestkasten heeft schoongemaakt. Tijdens het snoeien worden meteen de oude nesten verwijderd; ze worden niet meer gebruikt maar zitten op de beste plekken. Op de tweede werkdag in januari werd een omgevallen boom, die op een hek terecht was gekomen, verwijderd. Het herstel van het hekwerk aan de kant

van de ingang, waar inmiddels bergen grond liggen, is nog steeds niet uitgevoerd. Om de lijsterachtigen in de winter van voedsel te voorzien, zullen in 2015 meer besdragende struiken worden geplaatst. De inventarisatieperiode begon met een aantal heldere en koude ochtenden, waardoor de vogels zich nauwelijks lieten horen en zien. Verschillende keren hoorden we het geroffel van een grote bonte specht en een kleine bonte specht. Helaas hebben we geen territorium van de kleine in de vogeltuinen kunnen vaststellen. Wellicht bevindt zich het territorium op

Goudhaantje

het terrein van Ockenburgh. Op 7 maart komt er een sperwer op bezoek. Op dezelfde dag observeren we sijs, groenling en vinken in de vogeltuinen, hetgeen er op duidde dat de winter nog niet helemaal voorbij was. De halsbandparkieten doen de tuin regelmatig aan. Wij zijn hier niet altijd even blij mee, vanwege hun luidruchtigheid. Tijdens vrijwel alle telbezoeken laat de groene specht ons weten dat hij er weer is: het ge-kju-kju-kju-kju-kju komt van de kant van de Marathon die binnenkort zal worden afgebroken. Hiervoor in de plaats komt een dependance van The International School of The Hague. We zullen moeten afwachten in hoeverre dit tot verstoring gaat leiden. Rond 22 maart horen we de eerste zanglijster die ook dit jaar weer in de tuin heeft gebroed. Muriel ontdekt in een boom met veel klimop een paar gaaien. Ze hebben zich hoog in de top genesteld. Van het paar holenduiven uit 2013 hebben we afgelopen broedseizoen niets meer vernomen. Ter hoogte van de Marathon zien we een paartje staartmezen in de wortelstronk van een omgevallen boom. Ook deze soort konden we afgelopen jaar als territoriumhouder noteren. De waterhoen zagen we

als nieuwkomer rondzwemmen in het slootje aan de kant van de bosuilenkast. Deze kast hebben we in december 2012 opgehangen. Helaas heeft de bosuil er nog steeds geen oogje op. Dat geldt ook voor de vliegenvangerkast. Jammer dat deze soort zich nog maar amper in de Haagse regio laat zien. Wie weet wat het komende jaar gaat brengen? De zwartkop was dit jaar laat terug en heeft slechts met één paar gebroed.

Bij de inventarisatie volgden we ook dit seizoen de richtlijnen van het BMP en raadpleegden we regelmatig de Handleiding Broedvogel Monitoring Project SOVON, 2004.

Eendenkooi Zuiderpark (Den Haag)

Oppervlakte: 1,2 ha
Beheerder: Ruud van der Waard
Telling: Jaarrond in terrein

We hebben in de winter van 2013 op 2014 eigenlijk nauwelijks winter gehad. Het is heel mild weer gebleven met een enkele matige nachtvorst. Verder geen sneeuw of ijs. De natuur ontwikkelde zich snel en gestaag. De uitloop van het groen was voorspoedig dit keer en het insectenleven en de daarmee gepaard gaande ontwikkeling van de vogelactiviteiten waren duidelijk herkenbaar. Tijdens al mijn tellingen heb ik goed weer gehad. De vogels dus ook. Het aantal nestbouwsels van de reigerkolonie was wel wat minder dan dat in 2013, maar het aantal bewoonde nesten was wel weer toegenomen van 27 naar 34. Er waaien wel eens vaker hele nesten uit de bomen. In het najaar en de winter is er veel onderhoud gepleegd door Omnigroen. Zeker 25 houten palen van de rietschermen waren verrot en geknakt. Altijd precies op de water-lucht-lijn. Ook zijn er weer tien rietschermen vervangen. Tijdens mijn tweede telbezoek op 22 maart had ik ineens een ekster-clan op visite van wel tien stuks. Op 30 maart heb ik mijn eerste vleermuisen, twee stuks, al waargenomen. Een afgezaagde populierstronk die ca. 3 meter boven de grond uit torent en zo dood als een pier is, wordt al jaren door de spechten gebruikt als oefenboom door de juvenielen. Je vindt ook duidelijk de sporen van de zogenaamde spechtensmidse in de bast. Het wordt ook ieder jaar steeds meer. Leuk om van zo dichtbij die ontwikkeling mee te maken. Op 22 juni 's-ochtends om 8 uur doe ik weer een telling. De eerste zonnestralen schijnen door de bomen. Daar

waar ze de bosbodem bereiken, gonst het al van de insecten. Voor de vogelwereld is de tafel al weer gedekt vandaag. En als ik langs de imkers-plek loop, proef ik dat de lucht bezwangerd is van de weeïge honinglucht. Ook daar gonst het van de honingbijen. Mijn tellingcijfers weken niet veel af van die van 2013. Ik heb 25 territoriumhoudende vogelsoorten gehad met in totaal 92 territoria (net zo veel als in 2013) Verder heb ik in totaal veertien tijdelijke-bezoeker-soorten waargenomen. De broedresultaten van mijn nestkasten lopen wel wat terug helaas. Ik vind dit jammer, daar ik toch gezorgd heb dat er voldoende en vooral goede nestkasten zijn opgehangen op ook een behoorlijke hoogte van minimaal drie meter. Juist temeer, daar er toch steeds weer zwerfkatten op mijn eiland gezien worden. Ik heb in 2014 ook nog vier keer een rondleiding verzorgd voor publiek. Het verhaal over de werking, het doel en de geschiedenis van eendenkooien in Nederland roept iedere keer toch weer reacties van verbazing op bij mijn toehoorders.

De Witte Vlek (Den Haag)

Oppervlakte: 4,1 ha
 Beheerder/teller: Robert Verhaaf
 Telling: BMP-methode
 (gegevens naar Sovon)

In het voorjaar 2014 heb ik het gebied bezocht en twaalf telrondes gelopen. Het is voor mij de eerste keer dat ik vogels heb geteld binnen het vogelrustgebied "De Witte Vlek".

Het gebied is niet afgesloten maar openbaar toegankelijk. Ik was er wel vaker, maar het aantal keren dat ik er afgelopen jaar ben geweest, is groot te noemen.

Opvallend is dat het gebied veelvuldig wordt bezocht door vissers, die heel wat rommel achterlaten zoals papier, weggooi BBQ's, (bier)flesjes etc. Tevens wordt het gebied bezocht door één of meer zwerwers of onbehuisden, die onder zeiltjes en kartonnen dozen bivakkeren.

De beste tijd om daar vogels te tellen is in het weekend omdat dan de geluidsoverlast van het vrachtverkeer minimaal is.

In de loop van het telseizoen groeide het gebied behoorlijk dicht met de reuzenberenklauw en een soort riet wat de doorgang behoorlijk belemmerde. Ik heb via een kennis laten vragen of daar iets aan gedaan

Groene specht

kon worden, maar helaas. Maar tegen het einde van de zomer was het terrein behoorlijk gesnoeid en goed toegankelijk, en ik hoop dat dat het komende seizoen eerder gaat gebeuren.

Dit seizoen heb ik slechts één buizerd gezien, maar dat was buiten het telseizoen. Wel twee jonge grote bonte spechten, dus die zijn daar volgens mij geboren. De fitis die toch wel een bekende is, heeft zich afgelopen jaar niet laten horen. De grote aantallen kauwen doen volgens mij geen goed aan het broedseizoen, want ze hebben de overhand op de Witte Vlek.

Hoogzomer was er een circus in Madestein en ik keek ook niet raar op toen ik nabij het parkeerterrein iemand met een kameel uit het vogelgebied zag komen.

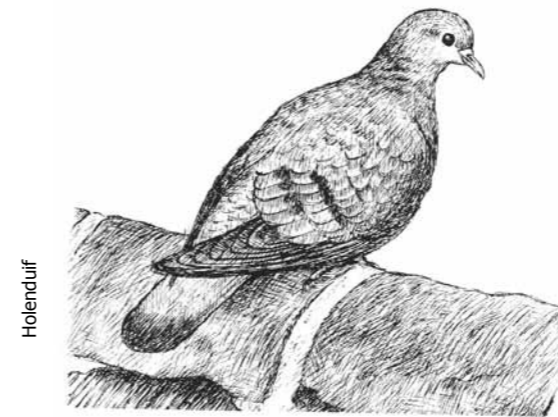
In de afgelopen maanden is het gebied echter zeer rustig te noemen, zowel betreffende de vogels als vissers en ander publiek. Het water rondom de Witte Vlek is gezien de grote waterpartij ten westen van het vogelgebied zeer rustig.

Ik heb op de wijze van de BMP-methode geteld, en de telgegevens naar Sovon gestuurd via het digitale invoerprogramma.

Paroussia (Wassenaar)

Oppervlakte: 1 ha
 Beheerder: Frank Kooper
 Telling: BMP-methode
 (gegevens naar Sovon gestuurd)

Het vernietigde toegangshek (najaar 2013) is ondanks mijn verzoeken nog niet vervangen. Het gebied is dus sindsdien eenvoudig toegankelijk. Daarom heb ik de hangsiel niet opgehangen. Toch blijkt de vogelstand er niet onder geleden te hebben. Aan beheermaatregelen heb ik één dag besteed. Daarbij zijn vooral de struiken in/bij de inspectiepaden verwijderd en is een over het hoofdpad gebogen hulstboom doorgezaagd. Daarnaast is Paroussia door mij acht keer 'ornithologisch' bezocht. Ik heb de broedvogelstand om de twee weken gemonitord en wel van 9 maart tot en met 1 juni. Daarbij heb ik zeker drie keren zoveel geluidsoverlast

Holenduif

van de naastgelegen N 44 gehad dat m'n waarnemingen (o.a. van de 'zachtzingende' holenduif en houtduif) er onder geleden hebben. Door de weeks monitoren – ook zeer vroeg - blijkt werkelijk niet te doen. Ook begint mijn toenemende slechthorendheid voor met name de hogere tonen helaas parten te spelen.

Bijzonder interessante waarnemingen werden in Paroussia door mij afgelopen broedseizoen niet gedaan. Vermeldenswaardig vind ik wel het tot twee keer toe horen en zien van een bosuil die de tweede keer volkomen geluidloos zonder één tak te raken wegvloog. Maar ook het horen van de 'lachende' groene specht, het zien van 'gezellige' hommels in de prachtframbozen en van de kwikzilverachtige, vederlicht ogende eekhoorns in de boomtoppen maken mijn tel-ochtenden altijd weer goed.

Het totale aantal soorten bedroeg 20 (één meer dan in 2013) en het totaal aantal territoria 34 (één minder). Ik heb over 2014 bij mijn BMP-aanpak voor het eerst gebruik gemaakt van het digitale invoerprogramma van Sovon inclusief de tijdsbesparende 'autoclustering'. Die laatste leidde gelukkig niet tot grote verschillen in resultaten, in vergelijking met die uit mijn 'handmatige' tel-jaren.

De broedvogelnestkast-inventarisatie en -inspectie door Arris Jan van Ekris vond plaats op 17 november 2014. Eén koolmees- en een pimpelmeesnestkast moeten worden vervangen. De broedvogelbezetting bedroeg tachtig procent.

Inventarisatie van Vogelrustgebieden in 2014											
	Dr. Abraham Schierbeek Tuin	Eilandjes Meer en Bos	Vogelreservaat Ockenburgh	Gravin van Bylandt Vogelreservaat	Henk van Dongen Vogelreservaat	Vredenoord	Vogelreservaat Overvoorde	André van der Laan Tuin	Eendenkooi Zuiderpark	De Witte Vlek	Vogeltuin Paroussia
Dodaars	-	tijd	-	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-
Fuut	-	tijd	1	tijd	tijd	-	-	-	tijd	-	-
Aalscholver	-	tijd	-	tijd	tijd	-	-	-	tijd	-	-
Blauwe Reiger	tijd	tijd	4	tijd	tijd	2	1	tijd	34	+	-
Knobbelzwaan	-	tijd	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	+	-
Grauwe Gans	-	-	tijd	-	-	-	-	-	tijd	-	-
Canadese Gans	-	1	-	tijd	tijd	tijd	-	-	2	-	-
Brandgans	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Nijlgans	-	1	1	tijd	tijd	1	-	tijd	1	+	-
Krakeend	-	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	tijd	-	-
Wintertaling	-	-	-	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-
Wilde Eend	-	1	tijd	1	1	2	tijd	tijd	8	+	-
Slobeend	-	tijd	-	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-
Kuifeend	-	3	-	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-
Havik	-	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-
Sperwer	tijd	-	-	tijd	tijd	tijd	-	tijd	-	-	-
Buizerd	tijd	tijd	1	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	-	-
Fazant	-	-	-	-	-	tijd	1	-	-	+	-
Waterhoen	-	2	tijd	1	tijd	tijd	tijd	tijd	1	-	-
Meerkoet	-	3	2	2	+	2	tijd	tijd	6	+	-
Houtsnip	tijd	tijd	tijd	tijd	-	tijd	tijd	tijd	tijd	-	-
Kokmeeuw	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Mantelmeeuw	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zilvermeeuw	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Holenduif	1	1	2	tijd	1	1	-	-	1	-	1
Houtduif	3	1	4	2	2	3	1	3	4	+	2
Turkse Tortel	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-
Halsbandparkiet	tijd	2	2	tijd	tijd	1	2	tijd	2	-	tijd
Bosuil	-	-	-	tijd	tijd	1	-	tijd	1	-	1
Gierzwaluw	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IJsvogel	-	tijd	-	tijd	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-
Groene Specht	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	1	-	tijd	1	-	2
Grote Bonte Specht	1	1	4	1	1	1	tijd	1	1	+	1
Kleine Bonte Specht	tijd	-	-	tijd	-	-	-	tijd	-	-	-
Grote Gele Kwikstaart	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Winterkoning	5	5	12	3	4	8	3	8	6	+	2
Heggenmus	4	2	1	3	3	-	tijd	3	tijd	+	-
Roodborst	4	2	7	5	5	2	1	3	2	+	2
Merel	7	4	8	6	6	4	3	5	5	+	5
Kramsvogel	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	-	-	tijd	-	-	-
Zanglijster	2	2	1	2	2	1	1	2	1	+	1
Koperwiek	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	-	-	tijd	tijd	-	-
Zwartkop	5	4	4	4	3	2	tijd	1	1	+	2
Tjiftjaf	4	2	5	3	3	2	tijd	1	1	+	1
Fitis	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-
Bladkoning	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-
Goudhaantje	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	-	-	tijd	-	-	-
Vuurgoudhaantje	tijd	-	-	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-
Staartmees	1	1	-	2	2	tijd	tijd	1	tijd	+	-

Inventarisatie van Vogelrustgebieden in 2014 <i>(vervolg)</i>											
	Dr. Abraham Schierbeek Tuin	Eilandjes Meer en Bos	Vogelreservaat Ockenburgh	Gravin van Bylandt Vogelreservaat	Henk van Dongen Vogelreservaat	Vredenoord	Vogelreservaat Overvoorde	André van der Laan Tuin	Eendenkooi Zuiderpark	De Witte Vlek	Vogeltuin Paroussia
Glanskop	tijd	tijd	tijd	3	3	-	-	tijd	-	-	-
Zwarte Mees	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pimpelmees	5	4	8	6	4	5	2	4	4	+	4
Koolmees	8	3	11	10	5	4	2	6	2	+	4
Boomklever	tijd	tijd	1	1	2	-	-	-	tijd	-	1
Boomkruiper	2	1	5	1	tijd	tijd	tijd	1	2	-	1
Gaai	tijd	tijd	1	1	1	1	tijd	1	1	+	tijd
Ekster	tijd	tijd	tijd	tijd	1	tijd	-	tijd	1	+	-
Kauw	tijd	2	4	1	tijd	3	1	1	2	+	2
Zwarte Kraai	tijd	1	1	tijd	tijd	tijd	-	tijd	2	-	1
Spreeuw	-	tijd	tijd	-	-	-	-	tijd	-	-	-
Vink	1	1	1	2	2	tijd	tijd	tijd	tijd	+	1
Keep	-	-	-	tijd	tijd	-	-	tijd	-	-	-
Groenling	1	-	-	-	-	1	tijd	tijd	-	-	-
Putter	tijd	tijd	-	tijd	tijd	-	-	tijd	-	-	-
Sijs	-	tijd	-	tijd	tijd	-	-	tijd	tijd	-	-
Appelvink	-	-	-	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-
Goudvink	tijd	-	-	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-
Totaal territoria	54	50	91	60	+	49	18	41	92	+	34
Totaal soorten	37	49	36	53	51	35	26	40	38	22	20
w.v. met territoria	16	24	24	21	20	22	11	15	25	22	18
w.v. tijd. verblijvend	21	25	12	32	31	13	15	25	13	0	2
<i>Waargenomen, maar niet meegenomen in bovenstaande inventarisatie!</i>											
Soepeend	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Soepgans	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-
Kaapse Eend	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-

tijd = tijdelijk verblijvend
+ = wel territoria, aantal onbekend
- = niet waargenomen

Andere telgebieden

Haagse Bos (Den Haag)

Oppervlakte: 85 ha

Contactpersonen: Wim Kooij, Frederik Hoogerhoud

Telling: Losse waarnemingen

"Het Haagse Bos is echt een bos", zo hoorde ik toevallig de laatste tijd een paar keer achter elkaar. Een rake opmerking. Dat is het ook al sinds mensenheugenis. Er zijn enkele fasen geweest, waarin de continuïteit van het bos wankelde. In de Tachtigjarige Oorlog is ooit eens fors gekapt. Met name omdat de Spanjaarden het hout meenden te kunnen gebruiken tijdens het langdurige beleg van Leiden in 1574. In de Tweede Wereldoorlog was het wederom een vreemde mogelijkheid, die 'ons hout' van honderden jaren oud meende te moeten kappen. De Duitsers lieten toen slechts een klein deel van de woudreuzen overeind. Alleen de bomen langs het zogenaamde filosofenpad ontkwamen aan de ingreep. Daarmee was nogal wat natuurlijke nestgelegenheid voor holenbroeders verdwenen.

In het relatief jonge bos hingen decennialang meer dan honderd nestkasten, die als compensatie dienden en zonder uitzondering lag de bezetting boven de negentig procent. Een duidelijk bewijs dat in een behoefte werd voorzien. Degenen wie het opvalt dat het inmiddels (weer) 'een echt bos' is, hebben gelijk. De nieuwe aanplant van na de Tweede Wereldoorlog begint inmiddels ook bejaard te raken en er ontstaat weer meer natuurlijke nestgelegenheid.

Het aantal nestkasten laten we gaandeweg in aantal teruglopen. Dat wil zeggen dat de vijftig stuks langs het lange fietspad keurig worden vervangen, zodra ze aan het einde van hun levensduur zijn. Van de 54 die goeddeels langs het reeds gememoreerde filosofenpad hingen, zijn er echter nog slechts zeven over. Hier laten we het bestand geheel uitsterven. Een aantal kasten dat zich daar nu nog bevindt, is zeer robuust en hing er al in 1980. Het bezettingspercentage blijft onverminderd hoog. De pimpelmezen zijn relatief goed vertegenwoordigd, gevolg van het feit dat recent bijgehangen kasten vaak een klein vlieg-gat hebben. Voor de koolmees, die daar doorgaans niet in past is dat geen ramp, immers het aantal natuurlijke nestholtes is met het ouder worden van het bos overal aan het toenemen.

Holenbroeders die ook van de veroudering van het

bos profiteren, zijn de grote bonte specht, de glanskop (waarvan trouwens ook twee in nestkasten), de boomkruiper en de boomklever. De halsbandparkiet, die enige tijd als een raket omhoog ging in aantal, stabiliseert zich inmiddels op een aantal broedgevalen van boven de twintig.

Houtduiven

Het Haagse Bos blijft vooral ook een paradijs voor watervogels. In de afgelopen decennia kwamen de slobbeend, de aalscholver en de kraakeend als vaste bezoekers naar de Bosvijver. Opvallend is dat nu ook de smient veelvuldig te zien is in het winterhalfjaar. Voorheen was dat slechts incidenteel tijdens strenge vorstperiodes. In december werden nu op milde dagen meerdere malen groepen verblijvende exemplaren van rond de vijftig gemeld. In september, de periode dat het aantal zwemmers onder onze gevleugelde vrienden weer altijd flink oploopt, werd de Bosvijver enige tijd bezocht door een rosse stekelstaart. Mogelijk is dit hetzelfde exemplaar dat gedurende het hele jaar vooral in Clingendael zat, immers net in die periode is hij daar niet opgemerkt.

Het Haagse Bos is nu al jaren een oord waar roofvogels het goed toeven vinden. Zowel in de winter waarmee het jaar startte als eindigde, waren drie of vier buizerden min of meer permanent aanwezig. Ook kwam weer een paartje tot broeden, niet ver van het voormalige woonadres van (nu weer) prinses Beatrix. De sperwer komt nog steeds in de wintermaanden op bezoek. Bij Huis ten Bosch leek even sprake van een territorium, maar daarvoor

bleef uiteindelijk het bewijsmateriaal net iets te dun. Slechtvalken kunnen tegenwoordig het gehele jaar worden waargenomen en er waren opvallend veel waarnemingen in mei. Verder zag ik regelmatig een torenvalk. Ook voor ijsvogels geldt dat ze gedurende vrijwel het gehele jaar zijn opgemerkt, deze keer zelfs midden in juli. Het vermoeden bestaat dat er op het terrein van Huis ten Bosch is gebroed. Begin november liet meerdere malen een grote gele kwikstaart zich langs de Bosvijver bekijken. De houtsnip laat zich tegenwoordig minder vaak zien maar in november waren ze wel degelijk aanwezig, getuige waarnemingen van enkele exemplaren, die eigenlijk zonder uitzondering opvliegend zijn gesignaleerd. Als hardloper over ruiterspaden heb ik me daaraan zelf meermaals schuldig gemaakt. De vuurgoudhaan kwam ook in het verslagjaar vaker in beeld dan de jaren ervoor. Veel waarnemingen vonden plaats in november (tenminste op vier data, waarvan driemaal meerdere exemplaren) en op twee data in december kwam een solitair exemplaar in het vizier. In de winter zijn vinken en de al uitgebreid gememoreerde mezen letterlijk en figuurlijk nogal aanwezige vogels. Nadat het aantal aanwezige kepen in de winter jarenlang in aantal afnam, zijn er dit kalenderjaar weer beduidend meer gezien. Opvallend was ook een mannetje dat eind maart / begin april een paar keer zingend werd aangetroffen. Maar uiteraard was kort daarop van hem in geen velden of wegen meer iets te bekennen, hij had ongetwijfeld zijn heil alsnog gezocht in meer noordelijke contreien.

Marlot (Den Haag)

Oppervlakte: 91 ha

Contactpersoon: Marco Simonis

Telling: BMP-methode
(gegevens naar Sovon gestuurd)

Ik ben begonnen met het inventariseren van heel het groengebied van Marlot met daarbinnen ook het gelijknamige vogelrustgebiedje. Vandaar dus een dubbel verslag met maar één tellijst, die het hele gebied beslaat. Na de vogelwachtercursus te hebben afgerond ging ik tellen in het park waar ik eigenlijk al zo lang kom. Dus ik wist wel al een aantal soorten te vinden zoals de groene specht en braamsluiper als bonussoorten. Doordat – vanwege de cursus – het tellen eigenlijk

iets te laat begon, miste ik soorten zoals de heggemus, die meestal al vrij vroeg in het jaar beginnen met hun territoriumactiviteiten.

Toch kon ik behoorlijk wat tellingen doen en de nachttellingen waren toch wel het spannendst wanneer je een uil hoort roepen. Maar komend broedseizoen zullen de tellingen er waarschijnlijk heel anders uitzien. Buiten de braamsluiper was het ook mooi om te zien dat het met de eekhoorns ook goed gaat, en ook met de buizerds en sperwers niet te vergeten. Dus wordt het afwachten wat het komende jaar gaat brengen.

Clingendael/Oosterbeek (Wassenaar)

Oppervlakte: 55 ha

Contactpersoon: Wim Kooij

Telling: Losse waarneming (Clingendael)
BMP (Oosterbeek)

Clingendael

De winter sloeg een jaartje over en dat betekende, dat er al heel wat vogels in januari in lentestemming waren. Boomklevers en heggemussen zijn er doorgaans toch al vroeg in het jaar bij met hun gezang, maar nu wisten ze je medio januari al het voorjaar in je hoofd (en met name je oren) te brengen. De broedende blauwe reigers nemen weer in aantal af, maar twee van de overgebleven broedparen zaten al op 20 januari op het nest.

Vroeg in het jaar werden ook veel roofvogels waargenomen. De slechtvalk lijkt steeds beter door te hebben, dat er heel wat van zijn gading te halen valt in Clingendael en de sperwer weet er al veel langer de weg. De buizerd is al jaren geen onregelmatige wintergast meer, vooral aan de rand van het Gravin van Bylandt-reservaat is de trefkans groot. Op 22 januari vloog een ruigpootbuizerd over. Begin augustus werd er een paar keer een boomvalk met jongen gezien. Het vermoeden bestaat dat op het naburige landgoed Duindigt is gebroed.

De herfst is nog steeds de tijd van de massale spreuwenzwermen. Maar hoe anders is het in de lente. Het aantal broedende spreuwen gaat hard achteruit. In het Duinbos wist ik welgeteld nog slechts één nest te vinden. Op 20 mei vlogen de jongen uit en ik was daarvan ooggetuige. Ik had een wat onbestemd gevoel. De nabije toekomst zal uitwijzen of dit een historisch moment was. In november werden enkele keren appelvinken

gezien. In de regio wordt de soort minder zeldzaam, maar hier is het nog steeds een zeer ongewone verschijning. Hoog in de bomen van het Duinbos en het Fazantenbos leek een solitair exemplaar het echter goed naar de zin te hebben.

Het was ook de periode dat de vuurgoudhaan zich weer liet bekijken. Tenminste zeven waarnemingen zijn bekend, waarvan de meeste in het Sterrenbos. Wie dol is op watervogels ervaart never a dull moment in Clingendael. Zowel op de vijvers als in de sloten is het bal. Een aalscholver die in de tankgracht midden in het bos zwemt, het blijft een raar gezicht. Of een groep van 42 krakeenden in de sloot tussen het vogelreservaat en de Grote Speelweide. Dit aantal werd geteld op 27 november, toen er op het gehele landgoed 147 aanwezig waren. Althans, op dat aantal bleef de telling steken, er zullen er beslist nog een aantal over het hoofd zijn gezien.

En dan is er nog een hele serie exoten. Ganzen uit binnen- en steeds meer buitenland horen al jaren bij het meubilair. In de serie exoten past ook de zwarte zwaan, die zich eind oktober binnen het park ophield. Curieus waren nog de twee rosse stekelstaarten, die regelmatig ronddobberden, maar de laatste jaren zijn ze vaker gesignaleerd. Later in het jaar ook met jongen. Een paartje heeft gebroed aan de Waalsdorperlaan, vlak achter de inmiddels in aanbouw zijnde Amerikaanse ambassade.

Oosterbeek

Oosterbeek meende ik maar weer eens numeriek te moeten tellen, met in het achterhoofd de woeste

Houtsnip

plannen die in discussie waren gekomen. Eind 2013 boekte onze Vereniging overigens samen met de AVN een mooi resultaat door een stokje te steken voor een wel erg drastische make-over van het landgoed. Daarbij was onder meer het einde van bijna honderd op leeftijd verkerende eiken voorzien langs diverse lanen, een sieraad voor het landgoed waarop je meer dan een eeuw moet wachten voor dat ze er weer zo glorieus uit zouden kunnen zien. Ook was de bedoeling om oevers en weides rondom de centrale vijver drastisch aan te pakken. Aanleiding was dat de gemeente gebruik wilde maken van 675.000 euro dat was ontvangen voor de nabij verrijzende Amerikaanse ambassade. De 'opknopbeurt' van het als wat verwaarloosd beschouwde terrein leek een goede bestemming.

Gelukkig bleek uit onderzoek dat nieuwe jong aan te planten eiken geen kans van slagen hebben in een reeds bestaande schaduwrijke bosomgeving. Zome-reiken zijn nu eenmaal afhankelijk zijn van heel veel licht. En gelukkig was in het plan niet voorzien om nóg meer schaduwvangers op te ruimen.

Uiteindelijk heeft er toch een tamelijk forse –ik haat dat woord- opknopbeurt plaatsgevonden en zijn er al met al nog heel wat bomen gesneuveld. Dit gebeurde overigens kort na de jaarwisseling '14/ '15. Daarom vind ik het erg spannend om te bezien wat dit voor de hollenbroeders gaat betekenen. Ook qua struweelbroeders verwacht ik een aardige tik. Volgens de cultuurhistorie, passend bij de authentieke stijl van het landgoed, is het aantal paden toegenomen; zogenoemde 'sierpaden' met bijbehorende witte banken zijn op grote schaal geplaatst.

Qua vogels was er in 2014 weer van alles te beleven en dat zal ook in 2015 weer het geval zijn. De ijsvogel werd in tenminste acht van de twaalf kalendermaanden gesignaleerd. De krakeend, om een heel andere watergebonden soort te noemen, was er in elf van de twaalf maanden, alleen van juni ontbreken gegevens. Het was verder een goed jaar voor het waterhoen, vier (geslaagde) broedgevallen. Bovendien was vooral het grote veld weer ouderwets in trek bij 'de waterkip' met daar foeragerende aantallen die opliepen tot 41 op 2 december.

Ook vinkachtigen doen het leuk. Van de gewone vink noteerde ik drie territoria en de putter broedde vaker aan de rand van het terrein bij de hoofdingang. Van de keep zag ik in het najaar relatief grote aantallen, bijvoorbeeld zestien op 21 november.

Arendsdorp / Oostduin (Den Haag)

Oppervlakte: 17 ha

Contactpersoon: Wim Kooij

Telling: Losse waarnemingen

Vorig jaar sprak ik van een 'akelig jaar'. Het park blijft helaas een bron van onrust. Alle vier kantoren/rusthuizen binnen de grenzen van het terrein staan nu geheel of gedeeltelijk leeg. Aangezien er in de wijde omgeving zowel een teveel aan kantoren als aan rusthuizen is, wordt naarstig door projectontwikkelaars en andere belanghebbenden gekeken hoe de functionele aspecten van vigerende bestemmingsplannen ruimer kunnen worden geïnterpreteerd. Het letterlijk torenhoge voormalige Shell-gebouw aan de Oostduinlaan staat nu op de nominatie om 'woonhotel' te worden. Intussen droom ik er zelf letterlijk van dat twee van de vier kolossen aan het park worden teruggegeven. Want verhalen en oude foto's bewijzen hoe weelderig juist ook de verloren gedeelten eruit zagen tot een halve eeuw terug. Tja, dromen kunnen gelukkig ook heel mooi zijn, jammer dat ze lang niet altijd werkelijkheid worden.

In het vorige rapport beklagde ik me (ook) over de ontmanteling van de helft van de oprijlaan langs de Oostduinlaan. De gang van zaken is, zoals te verwachten viel, niet zonder gevolgen gebleven voor de hollenbroeders. Dat de boomklever in West Nederland een schaarse soort is - en eigenlijk vrijwel louter in de (binnen)duinrand voorkomt - zal niet iedereen bekend zijn. In dit door woonwijken omringde landgoed broedden vaak vier of vijf paartjes. Dit jaar waren er nog slechts twee territoria. Ook de grote bonte specht, die het landelijk goed doet, gaat hier nu achteruit en dat geldt eveneens voor de glanskop. De halsbandparkiet staat ook in de min, al zal de lichte teloorgang van deze exoot niet iedereen spijten. Het vellen van de beuken aan de oprijlaan betekende het einde van de spreeuw als broedvogel op het terrein. Haast ongemerkt liep het aantal broedsels sinds jaren sluipend terug. Maar de laatste nesten, vastgesteld in 2013, bevonden zich uitgerekend in holtes van de nu gevelde beuken. Struweelbroeders hebben het eveneens moeilijk. Dat heeft al evenzeer met de wijze van het landgoedbeheer te maken. De fitis was ons al eerder als broeder ontvallen maar doet het terrein nu zelfs niet meer aan in de trektijd. Verder gaan ook de zwartkop en de heggemus hollend in aantallen achteruit.

Blijf ik nou zo negatief doen? Nee, ook dit glas blijft nog steeds halfvol. Want ofschoon vele charmes van het landgoed zijn geamputeerd, kan ik er toch ook alsmat weer van genieten. Want je smelt toch als je een mannetje goudvink beschenen door een winterzonnetje in een berk wat ziet schuifelen? Tot laat

Fazanten

in het voorjaar waren er losse waarnemingen, in mei zelfs nog eentje al was die net buiten het park. Bij één van de leegstaande kantoorflats werd een paar keer een zwarte roodstaart waargenomen. In april 'zong' een mannetje bovenop de Zuid Afrikaanse ambassade, aan de overkant van de Oostduinlaan. Ook elders in de omliggende wijk Benoorden Hout werden diverse waarnemingen gemeld.

De houtsnip werd enkele malen in de buurt van het rusthuis Oostduin gezien, onder andere op Nieuwjaarsdag en op Eerste Kerstdag. Ook werd in maart een dood exemplaar aangetroffen.

In april en mei werd er weer enig malen een solitaire kuifmees waargenomen in het park, ook een keer zingend. Wel telkens op andere plekken, strikt genomen zou er sprake zijn van een territorium. Maar voor een broedgeval ontbreekt elke aanwijzing. Op het water blijft de toegenomen variëteit boeien. Op de Grote Vijver zaten op 4 december korte tijd zes soorten eenden: wilde eend (22), krakeend (19), kuifeend(11), slobbeend (4) tafleend (1) en twee wintertalingen die net opvlogen. Op dezelfde plek zag ik enkele dagen later een ijsvogel, die in de weken erna ook enkele malen elders in het park werd waargenomen.

Dat er in en boven het water zo veel te zien valt, is

toch een soort pleister op de wond van het verloren geboomte en struikgewas en de gevolgen daarvan.

St. Hubertuspark (Den Haag)

Oppervlakte: 17 ha
Contactpersoon: Henk Wardenaar
Telling: Slechts enkele tellingen.
Geen BMP-status

Door omstandigheden is dit jaar niet de BMP-methode gehanteerd, maar zijn totaal drie tellingen uitgevoerd.

In de loop van het jaar zijn de paden opnieuw geasfalteerd (met zwart asfalt) en is het centrale hoofdpad van een (zandkleurige) gravellaag voorzien. Vanuit het uitzichtpunt op het middenpad zijn de zichtlijnen in westelijke en oostelijke richting weer vrij gemaakt van houtopslag, een aantal bomen is geveld.

Eenmaal zijn twee overvliegende buizerds gezien, zij hebben een territorium dat een groter gebied omvat: ook Klein-Zwitserland maakt hier deel van uit.

Voor de eerste keer zijn afgelopen jaar staartmezen gesignaleerd in het gebied, evenals een goudhaantje. De overige soorten komen overeen met die van de voorgaande jaren. De soorten zijn typisch voor een binnenduinrandbos, met zowel lage struwelen, denbos, een zandvlakte en opgaande loofbomen.

Park Sorghvliet (Den Haag)

Oppervlakte: 22,5 ha
Contactpersonen: Erik Evers, Hetty Mos
Telling: BMP-methode
(gegevens niet naar Sovon)

We hebben het afgelopen jaar nauwelijks iets gehad wat je een winter kunt noemen, zodat in januari een ijsvogel werd waargenomen, evenals baltsende haviken.

In februari foerageren veel vinken in het park en half maart vliegen al kleine vossen (veel), Citroenvlinders en gehakelde aurelia's. Ook vlogen er twee paar baltsende buizerds.

De winterkoning was druk bezig. Op 2 april viel een nest uit een takel. De trekkerstalling was erg populair, afgelopen jaar. Er zat weer een koolmeesnest in de onderste la van een kastje en een beginnend

winterkoningnest naast de brandblusser. Erik hoort 's avonds de begroeting van het havikpaar. Op 22 april werd een overvliegende visarend gezien door een vogelaar (i.e. Pim)

Ook in de bijenstal zat een nest van de winterkoning, tegen het plafond van een kast. De ouders vlogen in en uit. De jongen zijn allemaal uitgevlogen. Verder vonden we een winterkoningnest in de taxus van de tuin van de familie Evers en een winterkoningnest in de trekkerstalling. Het telde vijf eitjes, is het hele broedproces half open gebleven en ook hier zijn alle jongen uitgevlogen.

Op 1 mei vliegt een koolmees uit het laatje. Er wordt dus gebroed.

Tijdens de storm van vrijdag 9 mei is over de Beek

Havik

een eik afgebroken, die al jaren door spechten en halsbandparkieten in gebruik is. Aangezien het zaterdag was, is Ap (Mos) gebeld en samen hebben we het pad vrij gezaagd en een gedeelte van het hout afgevoerd. 's Middags kwam een mevrouw vertellen dat uit het hout dat we hadden laten liggen een herrie van vogeltjes klonk. We zijn gaan kijken en ja hoor een heleboel herrie, maar we konden er niet bij. Het stamdeel is voorzichtig rechtop gezet en we hoopten nu maar dat de ouders zouden blijven voeren. Het was ongelofelijk dat vogeltjes een val van vijftien meter hadden overleefd. Zondags hoorden we niets meer bij de boom. Maandag de 12e zijn we de rest van de stormschade weg gaan zagen en bij het doorzagen van de stam bleek dat er vier blote, dode bonte spechtjes, inzaten. 's Middags is

door een wandelaar ook nog een dode egel gevonden. Ook met flinke verwondingen. Het was geen leuke dag.

Vogelaar Pim ziet een haviknest plus een ouder, maar eind juni bleek dat er toch niet gebroed werd. Eind juni zagen we een vlindertje plus een dwarrelend blaadje op het pad. Het blaadje blijkt een winterkoning, die uiteindelijk het vlindertje te pakken krijgt. Hij is nog vier keer in en uit de beukenhaag of de haag aan de overkant gevlogen.

Eind juni horen we tegenover de plaats van het spechtendrama juveniele grote bonte spechten. Zo te horen bijna op uitvliegen.

De haviken zijn nog steeds in het bos. Door een knappende tak wordt er één opgejaagd

Op 19 juli vliegen twee jengelde, juveniele buizerds rond. Half augustus is er een juveniele wespdiëf in het bos. Ook deze jengelt, wat heel handig bij het spotten.

Tijdens de warme herfst zat de oprijlaan vol met houtduiven en vinken die zich om het hardst tegoed deden aan de beukenootjes.

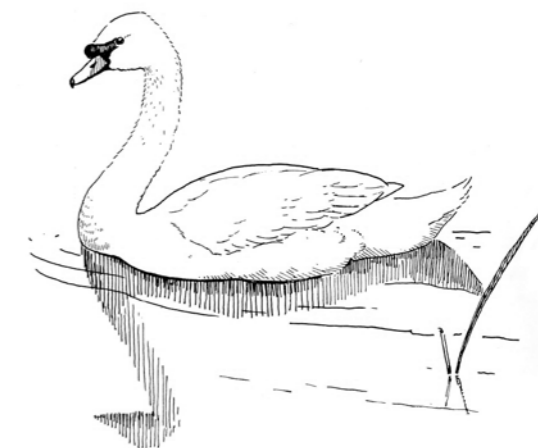
Tot in december zijn met grote regelmaat ijsvogels waargenomen.

Het paartje nijlgans dat in de nabijheid van de vijver woont is geringd met een groene en een witte pootring.

Haagse Beek, middenloop (D-H)

Oppervlakte: ca. 12,4 ha
Contactpersoon: Ineke Leyenaar
Telling: BMP methode
(gegevens naar Sovon gestuurd)

In tegenstelling tot 2013, toen de lente niet op gang kwam, is het in 2014 een feest. Het is al lente voor het officiële begin van de lente. Op mijn eerste ronde op 9 maart 2014 is de lucht helder blauw, de bomen zijn nog wel kaal, maar de prunus en alle bollen zijn al boven de grond. Ik tel om 12.30 tot 14.00 uur: het is warm, 17 graden al, en helder en wolkenloos. De nijlgans ligt naast vijver 1 te broeden, of liggen er al jongen onder haar? Er liggen wel jongelui in het gras te zonnen! De ekster bij vijver 1 heeft ruzie met een andere ekster. Ik zie bij vijver 2 een aalscholver met een hele grote vis, hij heeft zelfs moeite met slikken, maar het lukt. Onder de oude wilg zie ik meerdere meerkoeten, daar wordt zeker al gevochten om die

Knobbelzwaan

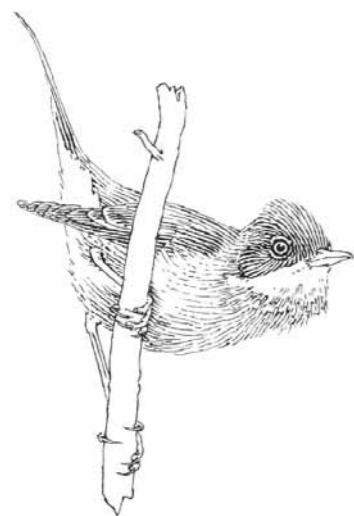
mooie nestplaats. Ik zie een buizerd met een rode staart, een wenkbrauwstreep, met veel verschillende kleuren, ik denk dat het een vrouwtje juveniel is, zij heeft een zwarte bektip. De nijlgans heeft links een witte Y en rechts een blauwe Y. Zou dat de partner zijn van bovengenoemde nijlgans? De vlinders zijn geel en bruin. Ik hoor zelfs de eerste tiftjaf al. De natuur is prachtig, crocussen, madeliefjes, hyacinten en narcissen.

Op 16 maart was ik om 7 uur buiten. Het is nog fris en ik zie bij vijver 1 een groene specht, die een mooi nesthol heeft en dit wordt verdedigd. De halsbandparkiet laat zich voeren op het gras en er wordt ook geroepen vanuit de boom. Ik zie weer de jonge buizerd met de rode staart bij de kerk. Ik zie ook al een jonge nijlgans en de eerste zwartkop. Dat is pas lente! Twee Canadese ganzen lopen over de weg naar vijver 3. Bij de derde telling hebben jongelui een stenen standbeeld van een balkon genomen en kapot weten te krijgen. Allemaal te zien bij een van de bankjes bij vijver 1. De buizerd wordt verjaagd door de zwarte kraai, ik zie een paartje krakeend, zouden ze blijven? Kautjes hebben een appel ontdekt op een balkon. En een paartje kauwen heeft weer een mooie nestkast – bedoeld voor een bosuil – in bezit genomen. Het is prachtig: overal staan de narcissen en ribes in bloei.

Telling 4 heb ik samen met broer Peter gedaan. De nijlgans links blauw YY en rechts wit XX. Dit is dus een ander paar. We zien een blauwe reiger met prooi. Deze nijlgans heeft zes jongen, is ook geringd en heeft links YY en rechts UU. Het is een mooie ochtend met een zingende zwartkop!

Op telling 5 was ik al in de duinen voor de ochtendwandeling. Dus heb ik vanaf 8.45 uur geteld. Het is

fris, half bewolkt weer maar ik zag een heggenmus, die mos haalde van een boom voor zijn nestje, parende winterkoninkjes, parende koolmezen en meerkoeten doen het ook. Het regent witte bloesems, het springkruid staat bijna al manshoog. Op 10 april

Grasmus

had ik ook al een duinwandeling achter de rug. Ik hoor een tikkende zwartkop en misschien zie ik een grasmus; de Japanse kers staat vol in bloei, het riet komt al aardig op, ik zie nu bij de ganzen met U en Y nog vier jongen.

In de duinen heb ik vanaf 6.30 uur al van alles gezien en gehoord, bijv. acht keer een nachtegaal, en braamsluipers, kneuen en putters, maar die komen in mijn telgebied niet voor. Ik heb vanaf 8 uur geteld en het is de sleedoorn die zoveel wit regent. Ik zie een roodborst die een nestje bouwt, de groenling broedt in de bramenstruiken. Alles bloeit nu, bijvoorbeeld de goudenregen, ik zie een grote schildpad op een tak in het water bij vijver 3, en hoor echt een grasmus. Een vader merel voert zijn jong, de gaaien hebben ruzie. Er zijn nu zeker vijf meerkoeten aan het broeden. Tijdens de achste telling op 5 mei om 6 uur heeft de knobbelzwaan wel drie jongen, maar hij heeft net buiten mijn gebied gebroed. Eindelijk zie ik eens putters bij de speelplaats. En ik hoor twee scholeksters overvliegen richting strand en later staan ze op het dak van de flat bij vijver 4. Een zwartkop paartje laat zich mooi zien. Tijdens de laatste twee tellingen had het een beetje geregend 's nachts. Het is dan weleens een beetje eng zo 's ochtends, en ik heb vreemde mannen gezien, die mij natuurlijk zeer argwanend aankijken. Ook komen de

jongelui naar huis fietsen, na hun avondfeestjes. De zonsopgang was om 5.30 uur. Er lag nu ook iemand op een bankje te slapen, er zijn vissers in tentjes, het is een zootje en er is een fiets gemold. Er ligt een grote rode kreeft op het pad. Heeft een aalscholver of zilvermeeruw of kleine mantelmeeuw die verloren? Zo, afsluitend, was het weer een heerlijk vogeljaar; echt nieuwe soorten waren misschien dus tuinfluiter en grasmus, maar broeden toch waarschijnlijker in de duinen, en niet hier. Het park wordt heel goed beheerd, er staan heel veel bolgewassen en kortom het is er hartstikke mooi. Volgend jaar weer doen!

Wapendal (Den Haag)

Oppervlakte: 5 ha
 Contactpersoon: Dick Pescott
 Telling: Observatie in terrein

Wapendal is niet toegankelijk, derhalve kon alleen vanaf de weg worden geteld.

In 2014 werd door drie Shetlander pony's gegraasd in de wintermaanden en vanaf november waren het er zes. De gemeente heeft geen beheermaatregelen uitgevoerd in 2014. Er is een nieuw hek geplaatst over de resterende helft van de omtrek van het gebied. Een aantal omwonenden heeft toestemming van de gemeente om zwerfvuil enz. regelmatig te verwijderen.

In vergelijking met andere jaren zijn er geen grote verschillen in soort of aantal territoria te noemen. De nachtegaal werd eenmaal gehoord in mei, maar daar bleef het bij. Er is bijna geen lage begroeiing meer in Wapendal behalve heide.

Landgoed Meer en Bos (Den Haag)

Oppervlakte: 21 ha
 Contactpersoon: Wouter van As
 Telling: BMP-methode
 (gegevens naar Sovon gestuurd)

Het broedseizoen 2014 blijkt weer gemiddeld een warmterecord te hebben behaald door het zeer zachte weer met veel lentegeluiden van mezen, de houtduif, nog geen zanglijster, roodborst en winterkoning. Het daadwerkelijke tellen is door slecht weer pas laat in het seizoen begonnen. In het nieuwe bos zijn veel bomen gekapt.

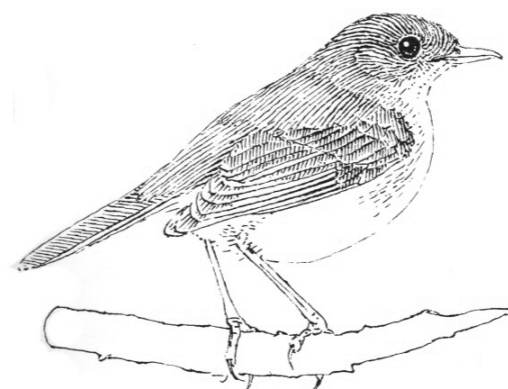
De teldagen en (zeer korte) waarnemingen in 2014 waren als volgt:

4 april, 11,3 °C, bloeiende witte dovenetel;
 15 april, 2,4 °C, mooi weer (volle maan), een vos en klokjes;
 28 april, 9,4 °C, prachtig weer, bloeiend fluitenkruid;
 9 mei, 13 °C, veel slakken en bloeiende rododendrons;
 20 mei, 17° C, kabaal van zwarte kraaien en kauwen, een jonge vos, en bloeiend look zonder look;
 31 mei, 7 °C, mistig licht;
 12 juni, 18 °C, geurende jasmijn;
 21 juni, overdag 18 °C, bloeiende braam en veel vlinders;
 3 juli, 13 °C, bloeiende bramen en brandnetels.
 De winterkoning stond glansrijk op de eerste plaats. De vink heeft zich definitief in Meer en Bos genesteld en de kuifeend met drie broedparen.
 Ik noteerde ook de boomklever op de eerste teldag. Verder heb ik meer tijdelijke gasten gemeld dan in het voorgaande broedseizoen, o.a. de fitis.
 Het groene hoekje in het Noorden doet het zeer goed en is nu opgenomen in de route.

Westduinpark – noordelijk deel (D-H)

Oppervlakte: 45 ha
 Contactpersonen: Riekje Houweling, Elly de Munk
 Telling: BMP-methode, (9 rondes)
 (gegevens niet naar Sovon)

Het is toch altijd heel bijzonder om 's morgens in alle vroegte, nog voor zonsopgang, door de duinen te wandelen om vogels te tellen. Er waren dit jaar

Nachtegaal

geen extreme weeromstandigheden en geen hagel of sneeuw. De temperatuur was hoger dan die in voorgaande jaren. De vogels hebben zich goed laten horen.

De nachtegale die in dit telgebied op de Rode Lijst zijn geplaatst, waren nu weer meer dan in voorgaande jaren in grote getale aanwezig.

Het aanleggen van houtrillen zal de vogelstand - ik denk nu aan de winterkoning - goed hebben gedaan. De telling heb ik deze keer niet volgens de BMP methode gedaan.

We zijn dit jaar om gezondheidsredenen eerder gestopt. We hebben negen keer geteld en zijn begonnen op 19 maart en geëindigd op 6 juni. Dus te weinig volgens de BMP-voorschriften.

De volgende vogels hebben we mogen waarnemen, maar geen territoria kunnen vaststellen: sprinkhaanzanger, grote bonte specht, groenling en de gaai.

De roodborsttapuit is weer teruggekeerd in het telgebied. Dit is het eerste jaar dat ik ze hier heb mogen waarnemen. Ook de fazant is weer gezien en niet alleen de haan, maar ook het hennetje. Nooit eerder zagen we hier de veldleeuwerik. We hebben hem echter slechts éénmaal gezien.

Buiten het seizoen worden er zo hier en daar nog wat paden geasfalteerd. Als wandelgebied is het nog steeds erg geliefd. Het aantal loslopende honden neemt naar mijn mening niet toe. Dit heeft - denk ik - te maken met de Schotse Hooglanders die hier lopen.

Westduinpark – middendeel (D-H)

Oppervlakte: ca. 50 ha.
 Contactpersoon: Dick Pescott
 Telling: BMP-methode (6 rondes)
 (gegevens niet naar Sovon)

Het middengedeelte van het Westduinpark ligt tussen de Fuutlaan en een gedeelte ten westen van de De Savornin Lohmanlaan voorbij de Egelopvang. In 2014 is het aantal Schotse Hooglanders uitgebreid met twee kalveren en één zwarte koe, die grotendeels vrij rondlopen in het gehele park. Er zijn verder geen grote beheermaatregelen genomen in 2014. De begroeiing van de oevers van de grote plas begint een natuurlijker vorm te krijgen en dus meer bescherming te bieden voor de watervogels en amfibieën.

Het kijkscherm is voorzien van plaatjes van verschillende vogels die mogelijk te zien zijn in en om het water. Het lijkt erop dat er meer konijnen aanwezig zijn in het park, en de vos (of vossen?) werd geregeld gezien. Ten opzichte van 2013 waren er in 2014 geen noemenswaardige verschillen waargenomen in het aantal vogelsoorten of broedgetallen.

Westduinpark - zuidelijk deel (D-H)

Oppervlakte: ca. 45 ha
 Contactpersoon: André Smit
 Telling: BMP methode
 (gegevens niet naar Sovon)

Na de grote renovatie in 2011-2012 ziet dit deel van het Westduinpark er volkomen anders uit. Er is heel veel begroeiing (duindoorns, rimpelroos, etc.) verwijderd en de zuidwesthellingen van de duinen zijn in de originele staat teruggebracht. Ook de bijna geheel dichtgegroeide duinplas de Natte Pan is weer in de oorspronkelijke staat teruggebracht en er zijn nu vier duinplassen ontstaan. Het aantal watervogels is hier nog minimaal, maar de rugstreeppad en duinhagedis worden vaak gesignaleerd. Het effect op de vogelstand valt wel mee. We hadden gehoopt dat de oorspronkelijke duinvogels er weer zouden nestelen. De tapuit en roodborsttapuit zijn wel als trekker gesignaleerd, maar vooralsnog niet als broedgeval. De nachtegaalpopulatie is gelukkig niet afgenomen. De goudvink en ijsvogel zijn weer gesignaleerd in de winter bij een uitloper van de Haagse Beek (achter de Driedistellaan). De kleine karekiet was ook weer terug in de Paddenpoel.

Golfbaan Ockenburgh (Den Haag)

Oppervlakte: 9,4 ha
 Contactpersoon: André Smit
 Telling: BMP methode (9 rondes)
 (gegevens niet naar Sovon)

Golfclub Ockenburgh is begonnen aan een Committed to Green project van de Koninklijke Nederlandse Golf Federatie.(NGF)
 De NGF biedt begeleiding aan bij het werken aan een natuurvriendelijke en milieubewuste bedrijfsvoering. Het besef dat golfterreinen een belangrijke rol kunnen spelen in het behoud van de open ruimte en in

Grote lijster

het behoud en de ontwikkeling van de natuur, heeft in Europa en ook in Nederland tot initiatieven geleid om te komen tot het ontwikkelen van duurzaam beheer van golfterreinen.

Hierbij behoort het inventariseren van onder andere de vogels. Golfbaan Ockenburgh is gelegen tussen de Puinduin, landgoed Ockenburgh en Sportpark Ockenburgh. Door de aanwezigheid van de golfers broeden er relatief weinig vogels op de golfbaan, maar wel in de aangrenzende natuurgebieden. Van begin maart tot medio juni is er negen keer geteld, maar ook tijdens andere golf rondjes zijn er vogels geteld. Voor zover bekend is het de eerste keer dat er een vogelinventarisatie heeft plaats gevonden. De groene specht is bijna het gehele jaar aanwezig naast de buizerd en de nijlganzen. Ook is in het vroege voorjaar de nachtegaal veelvuldig te horen. Komend jaar zullen er nestkasten worden opgehangen om meer vogels te laten broeden op het golfterrein.

Crematorium Ockenburgh (Den Haag)

Oppervlakte: 2,6 ha
 Contactpersoon: Hetty Mos
 Telling: BMP-methode
 (gegevens niet naar Sovon)

Bij de eerste telling hoorde ik een paartje gaaien dat een buizerd nadeed. Evenals een boomklever, de eerste daar, maar dat bleek een buurman uit het reservaat te zijn. Een paartje halsbandparkieten was een holletje aan het inspecteren, maar ik heb ze daarna niet meer gezien. Het was een gemiddeld jaar, met als leuke waarneming een pimpelmees, die uit de muur van het

kantoor van het crematorium vloog en gedurende de tijd dat ik stond te kijken, vlogen de ouders wel tien keer in en uit.

Ook benutte een zwarte kraai de goot van het crematorium om eens lekker in bad te gaan. Tijdens een bezoek aan het reservaat heb ik de hoveniers, die aan het werk waren, gevraagd of ze de bamboe van het hek van het reservaat weg wilden houden, want als je dat spul eenmaal binnen je hek hebt is het vrijwel niet terug te dringen, laat staan uit te roeien. Dat hebben ze gelijk gedaan. Erg aardig!

Hyacintenbos (Den Haag)

Oppervlakte: ca. 13 ha
 Contactpersoon: D.G. Baks
 Telling: BMP-methode
 Geen verslag, wel tel-gegevens

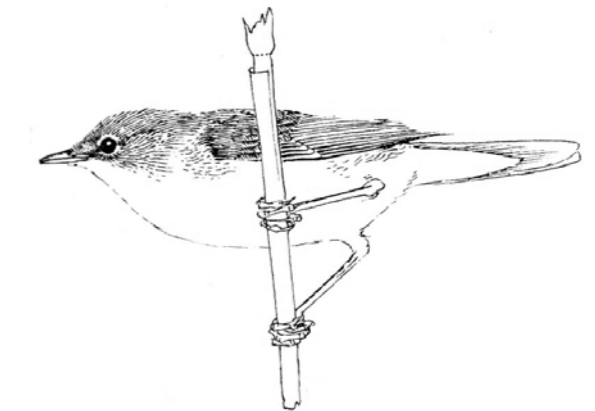
Heempark H.J. Bos (Den Haag)

Oppervlakte: 3 ha
 Contactpersoon: Hetty Mos
 Telling: BMP-methode
 (gegevens naar Sovon gestuurd)

Ik ken het Heempark sinds we er in 1993 met het natuurclubje (de Bevers) van onze kinderen vrijwilligerswerk zijn gaan doen. De naamgever van het park (H.J. Bos van de Algemene Vereniging voor Natuurbescherming) heeft ons met de beheerders in contact gebracht en we hebben er met veel plezier tot 2000 gewerkt. Omdat de kinderen groter werden en Noor Gietema, die we regelmatig hielpen in reservaat Ockenburgh, naar IJhorst ging verhuizen, hebben we daar het beheer overgenomen. Ikzelf heb het heempark sinds 1996 geteld en door de enorme variatie in landschapjes was de hoeveelheid vogels opmerkelijk. In 2013 heeft de gemeente het gebied overgedaan aan Parnassia en het beheer wordt door het Zuid Hollands Landschap gedaan. Toen ik afgelopen jaar voor het eerst in het gebied kwam, kreeg ik de tranen bijna in mijn ogen. Bij het eerste bosje om de hoek was de (zelfs voor de kat van de kinderboerderij) ondoordringbare ondergroei weggezaagd. Er stonden nog wat zielige staakjes overeind, waar het hele seizoen geen vogel in heeft

gezet. Op vrijwel alle paden waren schelpen neergegoot en bij de vochtige, schrale weide lag een hoop zand over het knuppelpad (wég zonnedaauw.) Er was fiks gezaagd en op vele plekken waren paadjes door de bosjes aangelegd. Op het duintje van het kalkarme duin staat een fikse den waarop een mededeling was gespijkerd, met spijkers van zo'n 8 centimeter. Het was niet te lezen vanaf het pad en toen ik er naar toe liep, bleek er te staan dat je niet van het pad af mag. Elders in het gebied hangt er nog zo'n mededeling, maar die is wel vanaf het pad te lezen. Het heempark is omgetoverd tot een braaf stadsparkje.

De water- en rietvogels deden het dit jaar gelukkig wel goed. Ik heb er buiten het telseizoen geen voet

Kleine karekiet

meer gezet, zodat het aantal tijdelijk verblijvende soorten minimaal is.

Ik heb hier in 2014 voor het laatst geteld.

De Heimanshof (Den Haag)

Oppervlakte: 3,2 ha
 Contactpersonen: Jaap Zoet, Yvonne Vermazen
 Telling: BMP-methode
 (gegevens niet naar Sovon)

De Heimanshof is een schitterend stukje natuur gelegen in het Zuiderpark, nabij de kinderboerderij, midden in de stad. Op 1 januari wordt er traditiegetrouw een wandeling gemaakt in De Heimanshof om te genieten van de rust en om te kijken hoe de vogels het vuurwerk hebben overleefd. In het zachte voorjaar lieten twee paartjes nijlgans duidelijk merken wat zij dit jaar van plan waren.

Namelijk een nest maken en voor nakomelingen zorgen. Het leuke is dat deze vogels geringd zijn en daardoor makkelijk te herkennen. Het ene paartje is geringd met WDY4(ma) +BZW8(vr). Dit mannetje heeft dus een andere partner gevonden. Het andere paartje heeft de ringen BZWH+BZWF. Van dit paartje hebben wij nog niet vast kunnen stellen wie man en vrouw is.

In januari is er flink onderhoud gepleegd en veel zieke bomen zijn omgezaagd. Een van deze bomen was de zakdoekjesboom.

In juli was het honderd jaar geleden dat E. Heimans overleed. Door wethouder Rabin Baldewsingh werd in het bijzijn van Jan van der Slikke een bijzondere boom geplant, n.l. de "Jan van der Slikke" - boom, vanwege zijn inzet voor de tuin en zijn beschrijving van de seizoenswandelingen werd deze naaldboom geplant. Tot ons groot verdriet overleed Jan vlak

Kwartels

daarna aan de gevolgen van een noodlottig ongeluk. De IVN heeft een donatie aan de tuin gedaan in de vorm van nieuwe bordjes bij de planten in de schematische tuin. Ook hierbij was Jan van der Slikke de initiatiefnemer.

Op een zomerachtige herfstdag in november zijn de nestkasten geïnventariseerd en schoongemaakt. Van de zeventien kasten waren er twee verdwenen waren en twee in een zo erbarmelijke staat, dat deze in het komend jaar vervangen zullen worden. Er waren elf kasten bezet. Dit is een prima score. Wat verder opvalt is dat er maar in één nestje twee eitjes waren achtergebleven. Ook dit geeft aan dat het een uitstekend broedseizoen is geweest. De bosuilenkast die ieder jaar door duiven wordt bewoond, had bin-

nenin een dikke koek van takken en duivenpoep. Het is geen pretje om deze nestkast schoon te maken. Daarna maar snel de luizen afspoelen.

ATV Zonnegaarde (Den Haag)

Oppervlakte: 2,2 ha
 Contactpersonen: Yvonne Vermazen, Jaap Zoet
 Telling: BMP-methode
 (gegevens niet naar Sovon)

Omdat wij zelf tuinen op dit complex hebben en er dus regelmatig zijn, werden er het hele jaar door waarnemingen gedaan.

Met de winter van 2013 in gedachte werd er voor de vogels flink veel strooivoer ingeslagen.

Maar de winter bleef uit. Begin januari was het zacht, bijna lenteachtig en op 3 januari stonden er al diverse bloemen in bloei. Begin maart werden de eerste vlinders gezien en de laatste van 2014 was een atalanta op een zonnige 6 december. Maar..... op 2e kerstdag werd het toch nog even winter. Dankzij het mooie weer en voldoende voedselaanbod was het een goed broedseizoen. Een mooie waarneming die in mijn hersens gegrift staat, was op 3 juli toen een slechtvalk van nog geen twintig meter van mij vandaan laag over de tuinen scheerde achter een halsbandparkiet aan.... Dat was echt het Wooh effect!

Veel bijzondere vogels deden Zonnegaarde niet aan. Eind december zwom een jonge knobbelzwaan helemaal alleen in de sloot en een groepje ringmussen was even te bewonderen. We hadden dit jaar geen broedende staartmezen, maar deze leegte werd weer aangevuld door de groenlingen.

In november zijn de nestkasten geïnventariseerd en schoongemaakt. Van de zes kasten was er één niet gebruikt.

Landgoed Overvoorde (Rijswijk)

Oppervlak: 27,9 ha
 Contactpersoon: Theo Hortensius
 Telling: BMP-methode
 (gegevens naar Sovon gestuurd)

Landgoed Overvoorde ligt op de grens van Den Haag en Rijswijk en is onderdeel van de landgoederenzone van Rijswijk. In de hoek van het park ligt een vogel-

Putter

rustgebied. Hiervan wordt elders verslag gedaan. Er is in de periode van 9 maart tot 26 juni tien keer geteld. De gegevens zijn ingevuld in de database van Sovon en na autoclustering doorgestuurd.

De landgoederen Steenvoorde en De Voorde zijn niet meegenomen in de inventarisatie met uitzondering van de kolonie blauwe reigers.

De samenstelling van de vogelbevolking vertoonde geen grote verschillen met die van 2013. Soorten waarvan minder territoria zijn geteld zijn nijlgans, fazant, halsbandparkiet, grote bonte specht, heggenmus, merel, zanglijster, pimpelmees, koolmees, boomkruiper en vink. De scholekster is wel roepend waargenomen, maar niet meer foeragerend. Soorten waarvan meer territoria zijn geteld zijn

Canadese gans, wilde eend, krakeend, meerkoet, holenduif, houtduif, winterkoning, roodborst, zwartkop, tjiftjaf, staartmees, boomklever, ekster en kauw. Nieuw was de vestiging van een ooievaarspaar in De Voorde aan de rand van de reigerkolonie. Er was bij ieder bezoek ten minste één exemplaar waar te nemen op het nest, maar ik kon niet vaststellen of er van een serieuze broedpoging sprake is geweest. De kolonie blauwe reigers is apart geteld. De kolonie is sterk verspreid over zowel Overvoorde als De Voorde en Steenvoorde. Daarbij zie je wel een zekere clustervorming optreden. Het is een lastige klus om het aantal bezette nesten te tellen. Het aantal nesten waarop reigers zijn waargenomen, lijkt behoorlijk gestegen te zijn ten opzichte van dat in voorgaande jaren: 62 bezette nesten. Hier zal de zachte winter van 2013/2014 wel debet aan geweest zijn.

Overvoorde is ideaal voor hollenbroeders: er zijn

heel veel oude bomen. Een stronghold voor grote bonte specht, halsbandparkieten en kauwen, maar ook groene specht, nijlgans en holenduif voelen zich thuis. Er hangen hier en daar (oude?) nestkasten, maar eigenlijk lijkt dat niet nodig in zo'n oud bos. De bosuil heeft zich dit jaar niet aan mij laten horen maar wel laten zien: één exemplaar in Steenvoorde. Ook de ijsvogel is dit jaar weer gesignaleerd door regelmatige bezoekers en door de bewoners van het landhuis. Ik heb dat genoeg nog niet mogen smaken. Ook de vos is gesignaleerd.

Ondanks de ligging in een dicht bebouwde regio is het park redelijk schoon. Dit dankzij een aantal hondenbezitters die trouw iedere dag tijdens hun ronde alle verspreid liggende troep verzamelen en de autoriteiten informeren over vernield parkmeubilair en achtergelaten groot vuil.

Landgoederenzone Rijswijk

Oppervlakte: ? ha
 Contactpersoon: Danny Eijsackers
 Telling: losse waarnemingen, geen tellijst

Over de Landgoederenzone zijn alleen interessante dingen te melden over het noordelijk deel, de landgoederen Te Werve, Den Burch en het Rijswijkse Bos. De ooievaars van Don Bosco (Den Burch) hebben wederom succesvol gebroed op het nest op de schoorsteen van de villa en jongen grootgebracht. Hetzelfde geldt voor het paar slechtvalken op de oude stadhuistoren bij het Rijswijkse Bos. Bijzonder is het broedgeval van de ijsvogel in Den Burch. Deze heeft vast geprofiteerd van de zachte winter. Dat gold schijnbaar niet voor de blauwe reigers, waarvan het aantal nesten in het Rijswijkse Bos en in Te Werve zeker niet groter was dan in voorgaande jaren. Een paar buizerds was te vinden in Den Burch, mogelijk ook een in Te Werve. Ook een paar sperwers was aanwezig in dit deel van de Landgoederenzone, maar of en waar deze gebroed hebben is onbekend. Er waren in dit deel van de Landgoederenzone waarschijnlijk twee paar bosuilen aanwezig. Verder broedt de groene specht nog steeds in Den Burch en in Te Werve. Precies hetzelfde geldt voor holenduif en boomklever. Het aantal halsbandparkieten blijft maar toenemen. De glanskop is helaas niet meer gezien, maar er was wel een territorium van de grasmus in Te Werve.

In Den Burch heeft een paartje brandganzen gebreed, bij een vijver in een hoog opgaand loofbos, een vreemde plek voor deze soort dus. Een paar knobbelzwaan heeft jongen groot gebracht bij het Rijswijkse Bos. Bij de grote plas in Te Werve (de Put) broeden ongeveer vijf paar futen en dit jaar waarschijnlijk ook een paar kuifeenden en een paar krakeenden. Ook waren hier weer een aantal territoria van kleine karekiet en tuinfluiter.

Wilhelminapark (Rijswijk)

Oppervlakte: 70 ha
 Contactpersoon: Danny Eijsackers
 Telling: Losse waarnemingen
 geen tellijst

Over het Wilhelminapark valt weinig bijzonders te melden in positieve zin. Het aantal grauwe ganzen, Canadese ganzen en nijlganzen is nog steeds erg hoog, al lijkt er geen toename meer te zijn. Hetzelfde geldt voor de krakeenden en kuifeenden. Wel waren afgelopen seizoen meer jongen te zien dan in voorgaande jaren.

Op het weilandje aan de oostzijde van het park zijn al voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd voor de ontwikkeling tot woongebied, onderdeel van Rijswijk Buiten. Dit jaar waren hier nog een tweetal paar Kieviten aanwezig. In de heemtuin van het Wilhelminapark broedde een paar bosuilen. En ook de buizerd was er weer bij als broedvogel.

Raaf

Van de zangvogels blijven tuinfluiter, kleine karekiet en fitis het redelijk goed doen. Ook waren er veel zingende boomkruipers (minimaal 4). En er waren wel weer een aantal territoria van de bosrietzanger (minimaal 3) en van de grasmus (minimaal 2).

Hoekpolder (Rijswijk)

Oppervlakte: 70 ha
 Contactpersoon: Danny Eijsackers
 Telling: Losse waarnemingen
 geen tellijst

Ook over de Hoekpolder zijn minder bijzonderheden te melden dan in voorgaande jaren het geval was. Op een paar plekken broeden nog enkele Kieviten. De tureluurs waren dit jaar waarschijnlijk afwezig. torenvalken waren wel aanwezig, maar het is niet duidelijk of ze weer gebreed hebben in de kast bij de Schaaapweimolen.

In de Hoekpolder blijven de zangvogels het goed doen. Er waren zeker 2 geslaagde broedgevallen van de rietzanger, vrijwel naast elkaar in hetzelfde moerasgebiedje. In dit zelfde moerasgebiedje was er een territorium van de sprinkhaanzanger. De zang van deze vogel was vaak en langdurig goed te horen. Van soorten als grasmus, rietgors en bosrietzanger zullen ongeveer dezelfde (hoge) aantallen als voorgaande jaren aanwezig zijn geweest. kleine karekiet leek wat minder talrijk, tuinfluiters waren er wat meer. Ook was er een zingende braamsluiper aanwezig binnen de datumgrenzen en was er nog 1 territorium van de kneu. Voor het eerst sinds lange tijd broedde weer een paar ringmussen in het gebied, bij het oude gemaaltje.

Eikelenburg (Rijswijk)

Oppervlakte: 55 ha
 Contactpersoon: Danny Eijsackers
 Telling: Losse waarnemingen
 geen tellijst

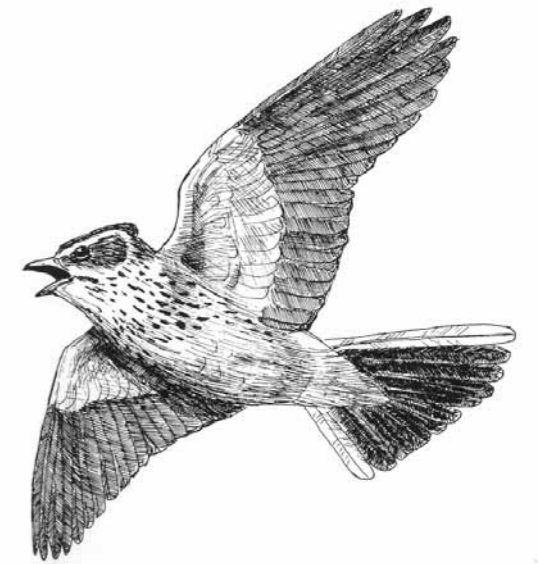
Over Eikelenburg kan alleen gezegd worden dat de vogelstand vrij stabiel lijkt te zijn. Nog steeds broedt de groene specht in het gebied. En er waren weer ringmussen in de nestkasten bij Oud Eikelenburg en de volkstuinten (minimaal 4 paar). Op de begraafplaats was weer een territorium van de braamsluiper.

Ook heeft een paar buizerds waarschijnlijk weer gebreed. Of de bosuilen er nog zitten is onbekend. Bij de oude boerderijen van Oud Eikelenburg broeden behalve ringmussen ook nog steeds een enkel paar boerenzwaluwen en enkele huismussen.

Park Vreugd en Rust en Park 't Loo (Voorburg)

Oppervlakte: 39 ha.
 Contactpersoon: Martin van de Reep
 Telling: BMP-methode
 (gegevens naar Sovon gestuurd)

Over het geheel bezien is de vogelbezetting in het park vrij stabiel. Afgelopen jaar zijn er echter minder soorten waargenomen tijdens de inventarisatieronden. Zo is de sperwer dit jaar niet vastgesteld evenals de ransuil, de Canadese gans, de grauwe gans, de groenling, de putter, de kuifeend en de muskuseend. Ook is van de bosuil geen geldige waarneming gedaan. Van muskuseenden is bekend dat zij nog al eens van locatie wisselen, maar hun bijzonder risicovolle lage vlucht zorgt er ook nog wel eens voor dat ze als verkeersslachtoffer teruggevonden worden. Voor de afwezigheid van de overige soorten lijkt geen direct aanwijsbare reden te zijn. Hoewel de BMP-methode natuurlijk zijn beperkingen heeft en er altijd soorten in het gebied aanwezig kunnen zijn, die op het moment van inventariseren zich niet laten zien of horen. Het afgelopen jaar stond er niet veel begroeiing langs de oevers, wat mogelijk de reden is dat de kuifeenden dit jaar elders hebben gebreed. Ook zijn er soorten waarvan het aantal broedparen sterk is verminderd. Een van deze soorten is de halsbandparkiet, maar daar is een logische verklaring voor. In oktober 2013 zijn er tijdens de storm diverse bomen omgewaaid en zijn er veel zijtakken afgebroken, waardoor er elf broedplaatsen verloren zijn gegaan. Voor de blauwe reiger geldt dat er een lichte toename is, maar het aantal broedparen is toch vijftig procent lager dan dat in de topjaren. Ook bij de koolmees is een gestage achteruitgang van het aantal broedparen geconstateerd. Het lagere aantal nesten van de meerkoet is voornamelijk te wijten aan het schonen van de sloten nabij hoge oeverkanten. Meerkoeten zijn voor het bouwen van een nest, in de situatie dat de oeverkanten stijf zijn, afhankelijk van ankerpunten in het water om een stevig nest te

Veldleeuwerik

bouwen.

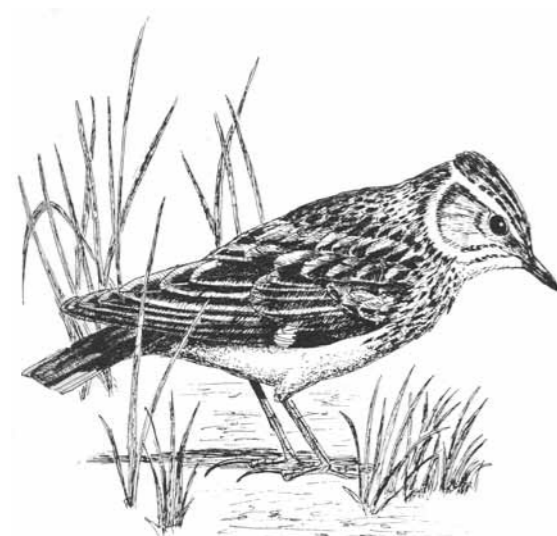
Ondanks het gegeven dat er door de storm nestplaatsen voor holenbroeders verloren zijn gegaan, zijn er vijf territoria van de boomklever vastgesteld. Ze kennen dan ook ieder hoekje van hun territorium en beschikken bovendien over bijzondere technieken om te grote openingen zodanig aan te passen dat die alleen voor een boomklever interessant zijn. Zelfs halsbandparkieten en spechten lukt het maar zelden om een nest van een boomklever over te nemen. De boomklever beschikt namelijk over een uitgebreid repertoire om nestbelagers te weren. Vermoedelijk valt de teruggang van soorten als staartmees en boomkruiper, maar mogelijk ook andere soorten, terug te brengen naar de achteruitgang van mijn gehoor waardoor de waarneming van die soorten zich beperkt tot zichtwaarnemingen. Het heeft mij dan ook doen besluiten om in 2015 het park niet meer te inventariseren, zodat de mogelijkheid geschapen wordt voor een nieuwe inventarisatie die deze soorten wel kan waarnemen. Op korte termijn staan er echter wel veel veranderingen gepland. Zo wordt het parkdeel grenzend aan de spoorlijn opnieuw ingericht ten behoeve van het waterbergingsproject 'Waterspoorpark' (<http://www.leidschendam-voorburg.nl/public/Plannen%20en%20projecten/Waterspoorpark/veen%20en%20binkhorstpolder/1301-aangepast-ontwerp-veen-en-binkhorstpolder.jpg>) Het aansluitende gedeelte tot aan de Bruijnings Ingenhoeslaan wordt begin 2015 omgevormd ten behoeve van stadslandbouw en

volkstinders. Het gehele complex zal onder de verantwoording van de Amateur Tuinvereniging (ATV) Nicolaas Beetslaan vallen. Als dat project is afgerond staat een verdere ombouw van het park gepland. <https://www.leidschendam-voorborg.nl/public/Plannen%20en%20projecten/Stadslandbouw/131129-schetsontwerp.pdf>

Landgoed Voorlinden (Wassenaar)

Oppervlakte: 39 ha
 Tellers: Anne Jaarsveld, Adri Remeus
 Telling: BMP-methode
 (gegevens naar Sovon gestuurd)

De ijsvogel was weer terug! Regelmatig vliegend te zien en te horen of zittend op de twee boomstammen, die (nog?) over de sloot liggen. In de

Boomleeuwerik

wortelkruit van één daarvan heeft hij gebroed - waarschijnlijk zelfs twee keer - en meerdere jongen grootgebracht.

Intussen gaat de bouw van het museum onverdroten verder, evenals het kappen en snoeien op het terrein. Een moerassig, met riet begroeid gedeelte van de centrale vijver werd begin juni volledig kaalgeschorren tot op de zandige oevers en ligt er nu verlaten bij. Hoe zal dit zich ontwikkelen? Ernaast en verderop ligt een grote hoop zand, die vrijkwam bij de graafwerkzaamheden voor het museum. Dit zal, als alles volgens plan verloopt, nog in 2015 geopend worden. Sommige vogelsoorten zijn wel iets in aantal afgenomen, maar een duidelijk dalende trend is er niet.

Kennelijk vinden zij nog steeds genoeg ruimte. Zo waren er, ondanks alles, toch weer vijf kleine karekieten en broedde eveneens de grauwe vliegenvanger er weer, waarbij Corrie Ammerlaan zelfs een tweede zingend exemplaar signaleerde! Boomleeuwerik en boompieper (zelfs twee) zijn officiële broedgevallen, maar pendelden misschien tussen Voorlinden en de Waalsdorpervlakte. Ook de scholekster heeft dit jaar officieel gebroed, maar koos in de praktijk toch weer voor de burens. Kuif- en krakeend hebben waarschijnlijk ook niet gebroed.

Grote groepen grauwe en nijlganzen werden niet meer gezien op het weiland buiten het broedseizoen, misschien door de steeds aanwezige schapen.

Nog enkele vermeldenswaardige waarnemingen, aangevuld met die van Adri:

* de vijver was als foerageergebied erg in trek bij boerenzwaluwen.

* vleermuis, ree, konijn en eekhoorn lieten zich (regelmatig!) zien.

* 24/2: 98(!) krakeenden; 9/3: 9 wintertalingen; 9/10: 15 slobbeenden.

* 15/7: een ransuil, opgestoten door Adri uit een meidoorn tijdens een vlindertelling!

* 13/9: 1 paapje.

* 9/10: 2 grote lijsters.

2015: nog steeds leeft de vraag: hoe zal het gebied zich gaan ontwikkelen met een museum en de daarmee gepaard gaande - waarschijnlijk grote - bezoekersaantallen?

Groot Haesebroek (Wassenaar)

Oppervlakte: 11 ha
 Contactpersoon: Arris Jan van Ekris
 Telling: BMP-methode
 (gegevens niet naar Sovon)

Van 7 maart tot en met 3 juli is er negen keer geteld. Buiten de broedperiode is het landgoed een paar keer bezocht. Op 31 oktober 2014 vond de nestkastinventarisatie en inspectie plaats. Twee vergane nestkasten zijn vervangen door nieuwe nestkasten en binnenkort worden er nog twee nestkasten vervangen. Een aantal nestkasten wordt bijgevoerd en/of voorzien van een metalen plaatje over de invliegopening.

Voor het eerst heb ik tijdens de broedvogelperiode

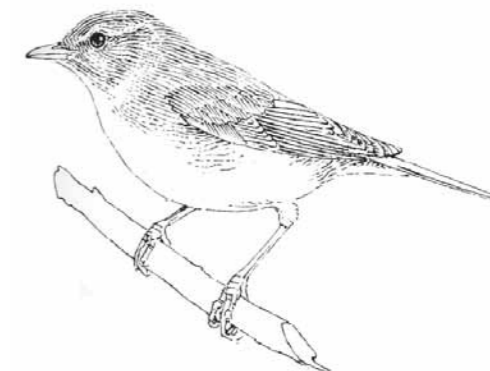
twee nachtegalen in het Park Groot Haesebroek horen zingen. Als nieuwe broedvogelsoort heb ik dit jaar één bosrietzanger mogen noteren. Ook is er een territorium voor de sperwer vastgesteld. Als tijdelijke bezoekers zijn o.a. genoteerd: de meerkoet, de ijsvogel, en de bosuil. Ik heb helaas afgelopen jaar geen tuinfluiter, scholekster en groene specht waargenomen. Verheugend voor mij is een nestkastbezetting van wel negentig procent voor het jaar 2014.

Backershagen/ Hartenkamp/ Wiltzanck (Wassenaar)

Oppervlakte: 24 ha
 Contactpersoon: Arris Jan van Ekris
 Telling: BMP-methode
 (gegevens niet naar Sovon)

Van 2-3-2014 t/m 20-6-2014 is er negen keer geteld. Buiten de broedperiode zijn de landgoederen een paar keer bezocht.

Volgens de nieuwe Sovon-interpretatie-criteria per vogelsoortlijst uit 2011 bestaat ook de kleine Canadese gans en daarom mag ik voor het koppel KCGa één territorium noteren. Voor het eerst heb ik een koppel mandarijn-eend in een van de sloten waargenomen. Ook dit jaar kon weer voor het koppel krooneend een territorium genoteerd worden. Tijdens de BMP-telrondes heb ik regelmatig, ver van elkaar, twee paar knobbelzwanen gezien. In de tweede helft van het jaar hadden de koppels elk drie juvenielen. Voor het tweede zwanenpaar heb ik geen territorium gevonden. Op 16 april verjoeg een koppel knobbelzwaan (met drie juvenielen) een koppel nijlgans de grote vijver uit en eerder op 3 maart werd een koppel grauwe gans door één knobbelzwaan verjaagd. Ook heb ik nog op 21 mei een koppel nijlgans een koppel blauwe reiger uit de grote vijver zien weggagen. Op 20 juni heb ik tien gierzwaluwen boven de noordelijke grote weide en zes boven de grote vijver waargenomen. Oudejaarsdag rond de klok van 12.00 a.m. werd vuurwerk ontstoken bij en boven een van de sloten. Na mijn oproep om hiermee te stoppen hield het gelukkig ook op. Toen heb ik weer de boomklevers horen zingen, maar ook zang van de holenduif en geroffel van twee grote bonte spechten gehoord. Van de dieren in het bos heb ik o.a. één ree, twee konijnen, één eekhoorn en één egel gezien.

Tuinfluiter

De Paauw en Bos Ruys (Wassenaar)

Oppervlakte: ca. 12 ha
 Contactpersoon: Arris Jan van Ekris
 Telling: BMP-methode
 (gegevens niet naar Sovon)

Van 9 maart tot en met 28 juni zijn er acht telrondes gelopen.

De nestkast-inventarisatie en -inspectie is gedaan op 17-10-2014. Een vergane boomkruiper-nestkast zal worden vervangen voor het begin van het broedseizoen in het jaar 2015.

Van 16-3-2014 tot en met 30-4-2014 werd een beeldtentoonstelling gehouden op de parkweide voor het raadhuis en honden moesten toen aan de lijn gehouden worden. De in het jaar 2013 waargenomen drie tuinfluiters heb ik daar helaas niet meer gevonden en van de grote bonte specht heb ik ook geen territorium meer kunnen vaststellen. Nog nooit heb ik zoveel zwartkoppen geteld op het landgoed de Paauw en in Park Bos Ruys. Verheugend nieuws waren de twee territoria van ijsvogels. In het algemeen waren er in het jaar 2014 geen lange koude periodes met bevroren vijvers en sloten. Nog nooit heb ik zo mooi een paartje mandarijn-eend gezien, waarvoor ik een territorium mocht noteren.

Park Rozenrust (Leidschendam)

Oppervlakte: ca. 2,1 ha
 Contactpersoon: Ria Hoogstraat
 Beheerder: gemeente Leidschendam-Voorburg
 Telling: BMP-methode
 (gegevens naar Sovon gestuurd)

Op 3 februari stond een auto in het park met het

opschrift 'Boominspectie'. Diverse bomen kregen een blauwe stip, maar op 4 maart was nog niets gekapt. [Blauwe stip betekent 'blijver' (redactie)]

Begin februari is de boom naast het bruggetje naar de Vlietoever met wortel en al omgewaaid en kort daarna verwijderd.

Langs de plaats van de voormalige opzichterswoning naast de ingang aan de Veursestraatweg lag op 6 mei het pad open en werden er leidingen gelegd. Een week later was alles weer dicht, ook de "vijver" die op die plaats was ontstaan. Daarna begonnen de bouwwerkzaamheden en in december was het huis van buiten klaar, maar binnen wordt nog gewerkt. Op 27 mei ontdekten we een man die de nacht had doorgebracht op een parkbank.

Er lopen één of twee katten in het park rond en ook kippen en een haan (van het restaurant). In het slootje bij de Vliet zit een roodwangschildpad. Bezoekers laten regelmatig lege blikjes, flesjes en ander afval achter tussen de begroeiing. In de zomer zijn er op de plaats van de bestrate Vlietoever houten aanlegsteigers aangebracht met een bank en picknicktafel. Bezoekers kunnen nu ook vanaf de Vliet het park in.

Bij een bezoek rond de jaarwisseling heb ik gecon-

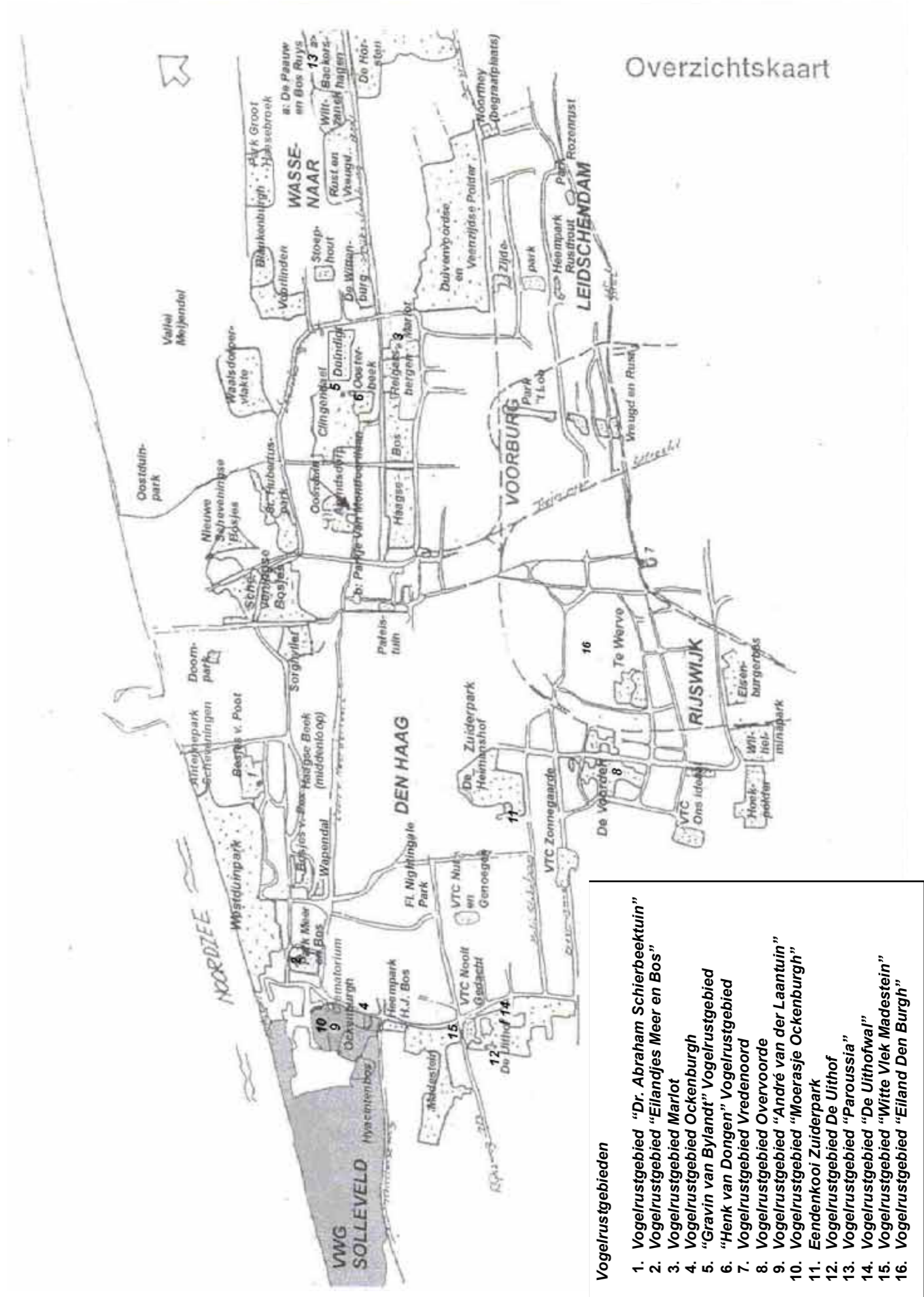
stateerd dat er flink gedund, gesnoeid en gekapt was. Resultaat: meer licht en lucht en veel nieuwe houtrillen. Tussen Kerst en jaarwisseling bleken de natuurvriendelijke paden ineens te zijn geasfalteerd. Ik heb de bomen gecontroleerd op nesten, toen ze nog kaal waren.

Tussen 3 februari en 4 maart heb ik aan het Park vier bezoeken gebracht in de middag, maar niet geteld. In de periode tussen 18-3 en 27-5 heb ik, samen met Louise Ras, tien bezoeken aan het park gebracht, te weten: als vroege ochtendtelling twee keer in maart, drie keer in april en vier keer in mei, én als vroege avondtelling één keer op 2 mei.

Op 18 maart telden we de eerste tjiftjaf en op 22 april de eerste fitis (eenmalig).

De uilenkast stond begin februari onder de boom waar die was uit gevallen. Alle twee de koolmezenkastjes zijn gebruikt en van de pimpelmezenkastjes is er één gebruikt, maar wel met twee nestjes op elkaar. Het tweede pimpelmezenkastje is verdwenen en waarschijnlijk gesneuveld bij onderhoudswerkzaamheden van het groen.

Dit jaar heeft Louise de telgegevens voor het eerst digitaal doorgegeven.

Inventarisatie van Andere gebieden in 2014														
	Haagse Bos	Marlot	Clingendael	Oosterbeek	Arendsdorp, Oostduin	St. Hubertuspark	Park Sorghvliet	Haagse Beek (middenloop)	Wapendal	Meer en Bos	Westuinpark (noordelijk deel)	Westuinpark (middendeel)	Westuinpark (zuidelijk deel)	Golfbaan Ockenburgh
Dodaars	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-
Fuut	+	-	2	1	2	-	-	-	-	tijd	-	-	-	tijd
Aalscholver	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	tijd	-	-	-	-	tijd	tijd
Roerdomp	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blauwe Reiger	tijd	1	4	tijd	tijd	-	tijd	tijd	-	1	-	tijd	tijd	tijd
Ooievaar	tijd	-	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knobbelzwaan	2	-	1	1	1	-	-	tijd	-	tijd	-	-	tijd	tijd
Zwarte Zwaan	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indische Gans	tijd	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grauwe Gans	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canadese Gans	1	-	4	2	tijd	-	tijd	2	-	1	-	tijd	-	-
Kleine Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brandgans	-	-	3	1	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nijlgans	+	-	4	1	3	-	2	3	tijd	1	-	tijd	tijd	1
Mandarijneend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergeend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Smient	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-
Krakeend	tijd	1	tijd	tijd	tijd	-	-	tijd	-	tijd	-	-	tijd	tijd
Wintertaling	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wilde Eend	+	1	+	5	16	-	1	13	-	7	-	tijd	tijd	tijd
Slobeend	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-
Krooneend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tafeleend	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kuifeend	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	3	-	tijd	-	tijd
Nonnetje	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosse Stekelstaart	tijd	-	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wespendief	tijd	-	tijd	tijd	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-
Havik	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	tijd	-	-	-	-	tijd	-	tijd
Sperwer	tijd	1	tijd	tijd	tijd	-	-	-	tijd	-	-	tijd	tijd	-
Buizerd	+	tijd	1	tijd	tijd	tijd	1	1	tijd	-	tijd	1	tijd	tijd
Ruigpootbuizerd	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Torenvalk	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	tijd	tijd	tijd
Boomvalk	-	-	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Slechtvalk	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd
Fazant	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	tijd	tijd	tijd
Waterhoen	+	4	+	4	3	-	-	1	-	3	-	1	tijd	tijd
Meerkoet	+	14	+	4	5	-	2	13	-	1	-	1	2	1
Scholekster	tijd	-	1	tijd	tijd	-	-	1	-	tijd	-	-	tijd	tijd
Kievit	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Houtsnip	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	-	tijd	-	-	tijd	tijd	-	tijd	-
Oeverloper	-	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokmeeuw	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	tijd	-	-	-	-	tijd	tijd
Stormmeeuw	-	-	tijd	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Mantelmeeuw	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Zilvermeeuw	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	tijd	-	-	-	-	-	tijd
Grote Mantelmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd
Visdief	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Holenduif	+	tijd	+	1	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Houtduif	+	4	+	11	20	tijd	5	5	3	14	7	3	tijd	tijd

Inventarisatie van Andere gebieden in 2014 (vervolg)													
	Crematorium Ockenburgh	Hyacintebos	Solleveid	Heempark H.J. Bos	De Heimanshof	ATV Zonnegaarde	Overvoorde	Park Vreugd en Rust en Park 't Loo	Voorlinden	Groot Haesebroek	Backershagen, Wiltzanck, Hartenkamp	De Paauw en Bos Ruys	Park Rozenrust
Dodaars	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fuut	-	-	4	2	-	-	-	1	tijd	-	1	1	tijd
Aalscholver	-	-	121	-	-	-	tijd	tijd	tijd	-	tijd	tijd	-
Roerdomp	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blauwe Reiger	tijd	-	-	tijd	1	tijd	62	27	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd
Ooievaar	-	-	-	-	-	-	1	-	tijd	-	-	-	-
Knobbelzwaan	-	tijd	-	1	-	tijd	-	1	-	-	1	tijd	-
Zwarte Zwaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indische Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grauwe Gans	-	-	3	-	-	-	tijd	-	5	tijd	1	tijd	-
Canadese Gans	-	-	4	1	tijd	-	1	-	1	tijd	1	tijd	-
Kleine Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Brandgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nijlgans	-	tijd	4	1	1	tijd	3	4	2	1	1	1	tijd
Mandarijneend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	1	-
Bergeend	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Smient	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-
Krakeend	-	-	5	-	-	-	1	1	tijd	-	tijd	tijd	-
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-
Wilde Eend	-	1	8	2	2	4	17	41	6	tijd	6	2	2
Slobeend	-	-	2	-	-	-	-	-	tijd	-	tijd	tijd	-
Krooneend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tafeleend	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-
Kuifeend	-	-	17	1	-	-	1	tijd	tijd	-	tijd	tijd	-
Nonnetje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosse Stekelstaart	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wespendief	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Havik	-	-	1	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-
Sperwer	-	-	1	-	-	tijd	tijd	tijd	-	1	tijd	tijd	-
Buizerd	tijd	-	2	tijd	tijd	tijd	-	tijd	1	tijd	tijd	tijd	-
Ruigpootbuizerd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Torenvalk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Boomvalk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Slechtvalk	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-
Fazant	-	tijd	8	1	-	tijd	1	-	-	-	-	-	tijd
Waterhoen	-	1	4	1	2	2	5	9	tijd	-	tijd	1	1
Meerkoet	tijd	1	24	7	2	3	12	24	6	tijd	3	3	1
Scholekster	-	-	-	-	-	-	tijd	2	1	-	tijd	-	-
Kievit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-
Houtsnip	-	-	-	-	-	tijd	-	-	tijd	-	-	-	-
Oeverloper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokmeeuw	-	-	-	-	-	tijd	-	tijd	-	-	-	-	-
Stormmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-	-
Kleine Mantelmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Zilvermeeuw	-	-	-	tijd	-	tijd	-	1	-	-	-	-	-
Grote Mantelmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-
Visdief	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-	-
Holenduif	tijd	1	11	-	1	-	5	1	4	tijd	1	1	-
Houtduif	2	4	53	3	3	6	9	41	9	tijd	2	6	3

Inventarisatie van Andere gebieden in 2014 (vervolg)														
	Haagse Bos	Marlot	Clingendael	Oosterbeek	Arendsdorp, Oostduin	St. Hubertuspark	Park Sorgvliet	Haagse Beek (middenloop)	Wapendal	Meer en Bos	Westuinpark (noordelijk deel)	Westuinpark (middendeel)	Westuinpark (zuidelijk deel)	Golfbaan Ockenburgh
Turkse Tortel	tijd	-	1	1	tijd	-	-	-	tijd	tijd	-	tijd	-	tijd
Halsbandparkiet	+	tijd	+	5	7	-	3	3	tijd	3	tijd	tijd	1	+
Koekoek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	tijd	tijd
Bosuil	+	1	2	1	1	-	1	-	1	tijd	-	1	tijd	tijd
Ransuil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gierzwaluw	-	4	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd
IJsvogel	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	-	tijd	-	-	-	-	-	tijd	-
Groene Specht	+	1	2	tijd	1	-	3	2	tijd	1	-	tijd	1	tijd
Grote Bonte Specht	+	5	8	3	3	-	12	2	tijd	5	tijd	1	tijd	tijd
Kleine Bonte Specht	tijd	-	tijd	tijd	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Boomleeuwerik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veldleeuwerik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-
Boerenzwaluw	tijd	-	3	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	tijd	tijd
Huiszwaluw	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	tijd	tijd
Boompieper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graspieper	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grote Gele Kwikstaart	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Witte Kwikstaart	tijd	-	1	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	tijd	tijd
Winterkoning	+	21	+	13	23	tijd	31	21	1	40	20	11	3	3
Heggenmus	+	tijd	+	5	7	-	3	12	2	2	14	5	3	2
Roodborst	+	20	+	11	19	tijd	15	3	2	17	8	4	7	4
Nachtegaal	tijd	-	tijd	-	-	tijd	1	-	tijd	-	18	11	12	4
Zwarte Roodstaart	tijd	-	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gekraagde Roodstaart	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	tijd
Paapje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roodborsttapuit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	tijd	tijd	tijd
Tapuit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-
Merel	+	16	+	14	30	tijd	24	14	2	18	14	4	2	2
Kramsvogel	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	tijd	-	-	-	tijd	tijd	-	-
Zanglijster	+	8	+	3	8	-	10	2	1	7	4	1	tijd	tijd
Koperwiek	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	-	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	-
Grote Lijster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sprinkhaanzanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	tijd	-
Rietzanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bosrietzanger	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Karekiet	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1
Spotvogel	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Braamsluiper	-	1	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grasmus	tijd	-	tijd	-	-	-	-	tijd	-	-	6	5	3	1
Tuinfluit	tijd	-	1	tijd	-	-	-	1	-	3	-	tijd	-	-
Zwartkop	+	17	+	4	2	tijd	16	10	2	23	tijd	5	2	tijd
Fluiter	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tjiftjaf	+	25	+	4	5	tijd	15	12	2	13	6	4	4	2
Fitis	tijd	16	tijd	tijd	-	tijd	1	7	1	tijd	7	4	5	1
Goudhaantje	+	1	3	1	1	tijd	tijd	-	tijd	-	-	tijd	tijd	-
Vuurgoudhaantje	tijd	-	tijd	-	tijd	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-
Grauwe Vliegenvanger	1	1	1	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonte Vliegenvanger	-	-	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Staartmees	tijd	1	+	1	2	tijd	2	5	1	-	1	1	tijd	tijd

Inventarisatie van Andere gebieden in 2014 (vervolg)													
	Crematorium Ockenburgh	Hyacintenbos	Solleveld	Heempark H.J. Bos	De Heimanshof	ATV Zonnegaarde	Overvoorde	Park Vreugd en Rust en Park 't Loo	Voorlinden	Groot Haesebroek	Backershagen, Wiltzanck, Hartenkamp	De Paauw en Bos Ruys	Park Rozenrust
Turkse Tortel	-	-	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Halsbandparkiet	tijd	9	24	-	tijd	2	12	54	3	-	1	1	3
Koekoek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bosuil	-	-	3	-	tijd	-	1	tijd	1	tijd	1	tijd	-
Ransuil	-	-	-	-	-	-	-	tijd	tijd	-	-	-	-
Gierzwaluw	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	tijd	-	-
IJsvogel	-	-	-	-	tijd	-	-	tijd	1	tijd	tijd	2	-
Groene Specht	-	tijd	5	-	tijd	tijd	2	1	2	-	1	1	2
Grote Bonte Specht	1	4	42	1	1	tijd	4	4	7	1	3	tijd	3
Kleine Bonte Specht	-	1	6	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Boomleeuwerik	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Veldleeuwerik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Boerenzwaluw	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-
Huiszwaluw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Boompieper	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Graspieper	-	-	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grote Gele Kwikstaart	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Witte Kwikstaart	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Winterkoning	7	3	104	9	5	5	25	29	17	4	17	10	7
Heggenmus	-	2	77	-	2	4	1	5	4	1	1	2	tijd
Roodborst	4	4	40	5	4	2	7	17	9	8	16	12	7
Nachtegaal	-	-	62	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
Zwarte Roodstaart	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gekraagde Roodstaart	-	-	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Paapje	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-
Roodborsttapuit	-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tapuit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Merel	5	5	102	4	4	7	14	53	17	7	17	12	7
Kramsvogel	-	-	-	-	-	-	-	tijd	tijd	-	tijd	tijd	-
Zanglijster	2	2	19	-	1	1	3	8	6	3	7	4	4
Koperwiek	tijd	-	-	-	tijd	-	-	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	-
Grote Lijster	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	tijd	-	-
Sprinkhaanzanger	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietzanger	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bosrietzanger	-	-	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kleine Karekiet	-	-	53	8	-	-	-	-	5	-	-	-	-
Spotvogel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Braamsluiper	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd
Grasmus	-	-	83	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Tuinfluit	-	-	10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Zwartkop	3	4	72	4	1	1	10	11	11	5	10	8	4
Fluiter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd
Tjiftjaf	3	2	73	6	1	1	11	8	10	1	6	5	3
Fitis	-	1	100	-	-	-	-	tijd	1	-	-	-	tijd
Goudhaantje	-	-	1	-	-	tijd	-	tijd	3	3	3	1	-
Vuurgoudhaantje	-	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-
Grauwe Vliegenvanger	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Bonte Vliegenvanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Staartmees	-	-	10	-	2	tijd	4	tijd	1	-	2	1	tijd

Inventarisatie van Andere gebieden in 2014 (vervolg)														
	Haagse Bos	Marlot	Clingendael	Oosterbeek	Arendsdorp, Oostduin	St. Hubertuspark	Park Sorghvliet	Haagse Beek (middenloop)	Wapendal	Meer en Bos	Westduinpark (noordelijk deel)	Westduinpark (middendeel)	Westduinpark (zuidelijk deel)	Golfbaan Ockenburgh
Glanskop	+	4	+	2	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kuifmees	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zwarte Mees	tijd	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pimpelmees	+	15	+	6	17	-	13	13	1	3	2	3	2	3
Koolmees	+	18	+	9	25	tijd	17	12	2	8	10	3	3	5
Boomklever	+	11	+	3	3	-	6	-	-	tijd	-	-	tijd	tijd
Boomkruiper	+	4	+	3	4	-	8	8	1	3	-	-	tijd	tijd
Gaai	+	2	+	2	4	tijd	1	5	2	3	tijd	1	tijd	tijd
Ekster	+	tijd	+	1	5	tijd	2	5	1	tijd	3	3	1	1
Kauw	+	1	+	7	11	tijd	9	19	tijd	8	tijd	tijd	2	tijd
Zwarte Kraai	+	-	+	2	4	-	2	3	tijd	8	4	2	1	1
Spreeuw	+	1	+	3	tijd	-	-	-	-	-	-	tijd	tijd	tijd
Huismus	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ringmus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vink	+	-	+	2	4	-	3	3	tijd	6	tijd	1	tijd	tijd
Keep	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Groenling	tijd	3	2	1	tijd	-	-	4	tijd	-	tijd	-	tijd	-
Putter	tijd	-	tijd	1	tijd	-	-	tijd	-	-	-	-	-	tijd
Sijs	tijd	tijd	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	tijd	-	tijd	tijd
Kneu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barmsijs	tijd	-	tijd	tijd	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Appelvink	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kruisbek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Goudvink	-	-	tijd	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-	tijd	-
Rietgors	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geelgors	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal territoria	+	229	+	139	242	0	215	210	25	203	126	76	55	+
Totaal soorten	84	43	93	80	77	15	41	41	30	40	31	43	57	56
w.v. met territoria	35	33	43	36	31	0	31	32	16	27	17	23	18	16
w.v. tijd. verblijvend	49	10	50	44	46	15	10	9	14	13	14	20	39	40

Waargenomen, maar niet meegenomen in bovenstaande inventarisatie!

Soepeend	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Stadsduif	-	-	-	tijd	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-

tijd = tijdelijk verblijvend
+ = wel territoria, aantal onbekend
- = niet waargenomen

Inventarisatie van Andere gebieden in 2014 (vervolg)													
	Crematorium Ockenburgh	Hyacintebos	Solleveld	Heempark H.J. Bos	De Heimanshof	ATV Zonnegaarde	Overvoorde	Park Vreugd en Rust en Park 't Loo	Voorlinden	Groot Haesebroek	Backershagen, Wiltzanck, Hartenkamp	De Paauw en Bos Ruys	Park Rozenrust
Glanskop	-	2	3	-	-	-	-	-	3	1	1	1	-
Kuifmees	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zwarte Mees	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pimpelmees	3	8	77	2	4	4	7	6	15	7	16	9	6
Koolmees	3	10	78	3	5	8	8	12	15	4	10	7	6
Boomklever	tijd	1	8	-	1	-	2	5	6	1	5	2	-
Boomkruiper	-	1	23	2	1	1	1	1	10	4	10	5	tijd
Gaai	1	1	19	-	tijd	1	1	2	2	tijd	1	1	1
Ekster	1	1	16	1	1	3	4	7	tijd	-	1	1	1
Kauw	tijd	14	68	-	-	tijd	36	42	11	-	7	4	1
Zwarte Kraai	1	1	13	1	1	2	5	6	3	tijd	2	2	2
Spreeuw	tijd	tijd	-	-	-	tijd	-	4	1	-	-	-	-
Huismus	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ringmus	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-	-	-	-
Vink	1	3	21	2	tijd	tijd	1	1	9	2	4	3	-
Keep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Groenling	-	-	1	-	tijd	2	-	tijd	3	-	tijd	-	-
Putter	-	-	2	-	-	tijd	-	-	2	-	-	-	tijd
Sijs	-	tijd	-	-	-	-	-	-	tijd	-	-	-	-
Kneu	-	-	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barmsijs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Appelvink	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kruisbek	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Goudvink	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietgors	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geelgors	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal territoria	37	87	1636	68	46	59	277	438	227	57	161	110	64
Totaal soorten	23	32	70	26	32	38	37	52	64	33	52	46	30
w.v. met territoria	14	26	70	23	22	19	33	35	45	19	34	30	19
w.v. tijd. verblijvend	9	6	0	3	10	19	4	17	19	14	18	16	11

Waargenomen, maar niet meegenomen in bovenstaande inventarisatie!

Soepeend	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stadsduif	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

tijd = tijdelijk verblijvend
+ = wel territoria, aantal onbekend
- = niet waargenomen

Nestkastenonderzoek

Algemeen

In een aantal vogelrustgebieden en de andere geïnventariseerde gebieden hangen nestkasten. Het aantal hiervan kan per gebied sterk variëren. Dit wordt o.a. bepaald door de noodzaak om extra nestgelegenheid te verschaffen, maar in mindere mate ook door de instelling en inzet van de desbetreffende contactpersonen.

De nestkasten in het Haagse Bos waren oorspronkelijk van Staatsbosbeheer, maar in de loop der jaren zijn die tijdens de onderhoudsronde vervangen door kasten van de HVB. Alle kasten zijn in beheer van de vereniging. Door de ouderdom van het bos ontstaan er nu meer natuurlijke nestholtes, waardoor de kastjes langs het Filosofenpad niet meer vervangen hoeven te worden.

Voor de standaardkasten (koolmees, pimpelmees) wordt gebruik gemaakt van houten- en houtbetonkasten. De laatste zijn weliswaar duurder, maar gaan ook langer mee. Om het risico van vernieling te verminderen worden deze nagenoeg alleen gebruikt in afgesloten vogelrustgebieden en daarnaast in een enkel goed afgeschermd en bewaakt park.

Behalve deze kasten hangen er speciale kasten voor vogelsoorten waarvoor niet altijd geschikte natuurlijke broedgelegenheid voorhanden is. Zo zijn er torenvalkkasten, uilenkasten en vliegenvangerkasten etc.

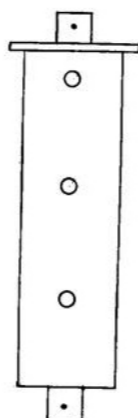
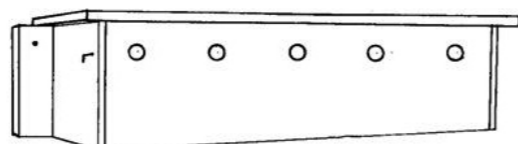
Nestkasten voor huismussen

Speciaal om huismussen extra broedgelegenheid te verschaffen zijn de mussenstraat en mussenflat ontwikkeld. Dit zijn twee typen meervoudige kasten die inspelen op het koloniegedrag van de huismus. Dat heeft overigens alleen zin als er nog een mus-senkolonie aanwezig is.

Voor meer informatie over diverse vogelnestkasten kunt u terecht op www.haagsevogels.nl. Via de verenigingswebsite of via de informatietelefoon 06-46 42 68 09 kunt u kasten bestellen.

Methode van onderzoek

De nestkasten worden in de broedtijd, bijzondere omstandigheden daargelaten, uitsluitend van de buitenkant op bewoning geïnventariseerd. Na de broedtijd worden ze schoongemaakt en zo nodig ge-

Mussenstraat en mussenflat

repareerd of vervangen. Ook wordt de gelegenheid benut om aan de hand van de inhoud het broedresultaat te bevestigen.

Toelichting bij de cijfers

In de overzichten is zowel de absolute bezetting opgegeven als het bezettingspercentage. Van belang bij het bezettingspercentage is, dat rekening wordt gehouden met de onderhoudstoestand van de kasten. Een groot aantal in verval verkerende kasten of niet schoongemaakte kasten kan het percentage sterk verminderen.

Inventarisatie van Nestkastgebieden in 2014

	Dr. Abraham Schierbeek Tuin	Eilandjes Meer en Bos	Vogelreservaat Ockenburgh	Gravin van Bylandt Vogelreservaat	Henk van Dongen Vogelreservaat	Vredenoord	André van der Laan Tuin	Eendenkooi Zuiderpark	Vogeltuin Paroussia	Haagse Bos	Marlot
Totaal nestkasten	24	8	39	20	11	5	19	11	10	49	10
totaal bezet	16	8	29	14	8	3	13	4	8	44	3
w.v.											
Holenduif	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roodborst	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Glanskop	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Pimpelmees	5	4	10	5	3	2	6	2	7	13	-
Koolmees	8	3	17	8	5	1	5	1	1	27	3
Boomklever	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Boomkruiper	2	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-
Kauw	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Stadsduif	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anders dan vogel	2	-	1	6	4	-	-	-	-	-	-
Bezettings %	66,67	100	74,36	70	72,73	60	68,42	36,36	80	89,8	30

Inventarisatie van Nestkastgebieden in 2014 (vervolg)

	Clingendael	Oosterbeek	Arendsdorp, Oostduin	Hyacintbos	De Heimanshof	ATV Zonnegaarde	Groot Haesebroek	De Paauw en Bos Ruys	Park Rozenrust
Totaal nestkasten	23	6	12	5	13	6	20	14	4
totaal bezet	21	6	11	5	11	5	18	11	3
w.v.									
Holenduif	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roodborst	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glanskop	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pimpelmees	9	3	4	3	2	2	11	5	1
Koolmees	10	3	7	2	6	3	6	5	2
Boomklever	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Boomkruiper	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Kauw	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Stadsduif	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Anders dan vogel	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Bezettings %	91,3	100	91,67	100	84,62	83,33	90	78,57	75

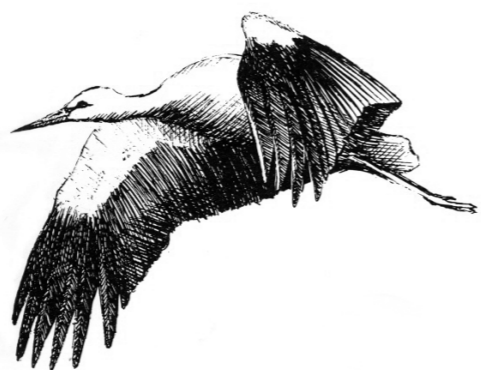
Project ringen ooievaars

Door: Caroline Walta.

Om onderzoek te doen naar de Haagse ooievaars-populatie, startte de HVB in 2012 een ooievaars-ringproject, gefinancierd en uitgevoerd vanuit de vereniging. Doel is om meer inzicht te verkrijgen in o.a. de grootte van de regionale ooievaarspopulatie, de herkomst, het broedsucces, het foerageergebied, de trekbewegingen en de overleving.

Het ringen gebeurt bij jonge ooievaars op het nest. Aangezien een ooievaar op grote(re) hoogte broedt (zoals een hoog gebouw of een nestpaal), is een goede voorbereiding van belang:

- regelmatig inventariseren van de nesten, met als doel om de aanwezigheid en leeftijd van de jongen te bepalen (voor het ringen moeten de jongen minimaal vier weken en maximaal zes weken oud zijn). Om de vogels zo min mogelijk te storen gebeurt dit vanaf de grond (met een telescoop);
 - bepalen of ringen mogelijk is (o.a. wordt gelet op de conditie van de vogels en de veiligheid van de ringer);
 - verkrijgen toestemming van eigenaren/beheerders van terreinen/gebouwen en desbetreffende gemeenten en politiekorpsen;
 - inschakelen van klimexpert voor het op een veilige en professionele wijze bereiken van de hooggelegen nestlocaties, afstemmen met de gecertificeerde ringers van VogelRingStation Meijndel, informeren van eventuele overige betrokkenen.
- Het is opvallend dat onze oudst bekende ooievaars-nesten wederom niet zijn bezet: Parelmoerhorst en Marlot/Offenberglaan. Af en toe waren er ooievaars

te zien, maar het kwam niet tot broeden. Na territoriumstrijd om de paal bij Molen de Vlieger en het vorig jaar verlaten nest bij de Britse School, hadden deze nesten in 2014 een sterk broedpaar: ze konden hun plek behouden en zorgden voor nageslacht. Bij het plannen van het ringen leken we bij twee 'nieuwe' nesten te kunnen ringen: De Uithof en Noortheylaan. In juni bleek er echter van broeden geen sprake meer en lagen deze nesten er verlaten bij.

Naast vogelaars die zich actief inzetten om ringen af te lezen, kan iedereen die een ring afleest deze melden via www.vogeltrekstation.nl. Deze informatie is zeer welkom en waardevol voor de projecten. Het ringen van de jonge ooievaars zou niet mogelijk zijn zonder enthousiaste medewerking van de eigenaren van desbetreffende terreinen en gebouwen. Politie Haaglanden, Stichting Ooievaars Research en Knowhow (STORK, www.ooievaars.eu), klimexpert Peter Waenink (www.bomenkapper.nl), ringers Vincent van der Spek, Maarten Verrips van Vogel-RingStation Meijndel en medewerkers die anoniem wensen te blijven, heel veel dank voor de fijne samenwerking. Wij hopen tot ziens in juni 2015!

Resultaat 2014

Nestlocatie (plaats)	Ringdatum	Aantal jongen	Vervolg
Molen de Vlieger (Voorburg)	11 juni	2	één jong kort in Vogelasiel De Wulp (gevonden in sloot) en succesvol vrijgelaten bij het nest, hierna daar nog gezien samen met broer/zus. Na augustus geen waarnemingen meer uit de regio, op trek?
Smaragdhorst (Den Haag)	11 juni	3	één jong na uitvliegen in Vogelasiel De Wulp, na vrijlating niet meer gezien. Mogelijk niet meer in leven, het ging om een al zwakkere vogel.
Don Bosco (Rijswijk)	17 juni	3	twee van de drie jongen zijn half augustus gezien in Amsterdam!
Britse School (Den Haag)	24 juli	1	drie jongen zijn na uitvliegen met onvolgroeide vleugelveren opgenomen in Vogelasiel De Wulp één jong is weer bij het nest vrijgelaten twee jongen zijn voor verdere revalidatie verhuisd naar de Vogelopvang Zundert
Totaal geringd		9	

Ooievaarswintertelling

Door: Caroline Walta.

Tijdens de landelijke ooievaarswintertelling (11-12 januari 2014) zijn in de Haagse regio 37 ooievaars waargenomen (hetzelfde aantal als in 2013). In de winterperiode is wederom tijd gestoken in het aflezen van de ringen en het achterhalen van hun herkomst. Het blijkt dat ook ooievaars verder uit de omgeving zich in de winter in Den Haag ophouden. In het broedseizoen hechten de Haagse ooievaarsparen erg aan hun territorium en dulden ze rondom het nest geen soortgenoten, maar in het winterseizoen zoeken ze als groep in en rond onze stad naar voedsel. Belangrijke gebieden zijn veld Reigersbergen (Benoordenhout) en de Duivenvoordse- en Veenzijdse polder (tussen Den Haag en Wassenaar). Bij een zeer strenge aanhoudende winterperiode met sneeuw en ijs voert de Haagse Vogelbescherming vogels bij, maar dat was in seizoen 2013-2014 niet nodig.

De belangrijkste veranderingen ten opzichte van voorgaand jaar waren:

- M5909/074 (man, in 2004 geringd als jong in België en broedvogel bij Molen de Vlieger) is op 8 juni 2013 aan zwakte is overleden in Vogelasiel De Wulp.
- 9000368 (man, in 2006 geringd als tweedejaars vogel in Vogelasiel De Wulp, broedvogel bij Koe-

kamp) is niet meer waargenomen. Het nest bij Koekamp is na het verdwijnen van de kooi verlaten. Ook 2400 (in 1994 geringd als jong in Dierenpark Wassenaar, broedvogel in Wijk bij Duurstede) is niet meer in de regio gezien. We weten niet waar deze ooievaars zijn gebleven, wellicht leven ze niet meer. - 1536 (man, in 1991 geringd als jong in Groot-Ammers en broedvogel op Kasteel Oud-Wassenaar) en 2050 (man, in 1993 geringd als jong in Woerden en broedvogel op Don Bosco in Rijswijk) zijn niet gezien bij de wintertelling, maar wel in de loop van het jaar op hun nesten.

- 'jonge' vogels 2E605 (in 2012 geringd als jong in Voorburg (Molen de Vlieger)) en 2E344 (in 2012 geringd als jong in Woerden) lijken de winter in de regio doorgebracht te hebben. - 9796 (in 2010 geringd als jong in Uithoorn) is een nieuwkomer die nu geslachtsrijp is en sinds 2014 nestelt bij de Britse School. We hebben geen paring waargenomen, maar gezien het formaat van de vogel gaat het waarschijnlijk om een vrouw. Meer informatie over o.a. de landelijke gegevens kunt u terugvinden op de website www.ooievaars.eu van Stichting Ooievaars Research en Knowhow (STORK)

Ringgegevens overwinterende ooievaars Den Haag e.o.

Ringnummer	Ringjaar*	Ringplaats	Geslacht	Broedvogel (huidige nestplaats)
M5839/0625	2006	België, Mechelen	vrouw	Oostvlietweg (Leidschendam)
M5685/031	2002	België, Mechelen	man	Hertenkamp (Delft)
9165	2008	Noord-Holland, Heemstede	man	Smaragdhorst (Den Haag)
9163	2008	Noord-Holland, Heemstede	onbekend	onbekend
1907	1993	Gelderland, Herwijnen	vrouw	Marlot (Den Haag)
1398	1991	Wassenaar, Van Ommerenlaan	man	't Geertje (Zoeterwoude)
2E344	2012	Utrecht, Woerden	onbekend	onbekend (nog jonge vogel)
2E605	2012	Voorburg, Molen de Vlieger	onbekend	onbekend (nog jonge vogel)
9796	2010	Uithoorn	vrouw?	Britse School

*) alle vogels zijn als jong geringd op het nest

Ooievaarsnesten

Door: Caroline Walta

Hieronder geven wij u een overzicht van de in onze regio bekende ooievaarsnesten en het broedresultaat van de afgelopen drie jaar.

Nestlocatie (plaats)	Bezetting nest				Aantal uitgevlogen jongen			
	2014	2013	2012	2011	2014	2013	2012	2011
Parelmoerhorst (Den Haag)	nee	nee	ja	ja	0	0	3	3
Smaragdhorst 258-276 (Den Haag)	ja	ja	ja	ja	3*	2	2	3
Suzannaland 282-308 (Den Haag)*	ja	ja	ja	ja	1	1	1	0
Marlot (Den Haag)*	nee	nee	nee	ja	0	0	0	2
Britse School (Den Haag)	ja	ja	ja	ja	3*	0	0	2
Koekamp (Den Haag)	nee	nee	ja	ja	0	0	1	2
Uithof (Den Haag)	nee	ja	-	-	0	1	-	-
Molen de Vlieger (Voorburg)	ja	ja	ja	ja	2*	2	3	2
Oostvlietweg (Leidschendam)	ja	ja	ja	ja	1	2	0	2
Noortheylaan (Leidschendam)	nee	ja	ja	-	0	0	1	-
Don Bosco (Rijswijk)	ja	ja	ja	ja	3	2	2	4
Kasteel (Wassenaar)	ja	ja	ja	ja	1	0	0	2
Acacialaan (Wassenaar)	nee	ja	ja	-	0	0	0	-
Aantal	8	10	11	10	14	10	13	22

- = nest(paal) was er nog niet

*) Toelichting:

2014

Algemeen: broedseizoen droog, mogelijk bij aanvang (te) weinig aanvoer van hoofdvoedsel regenwormen
Molen de Vlieger (Voorburg)

- 11 juni alle 2 jongen geringd

- 16 juli 1 jong in Vogelasiel De Wulp, 18 juli hersteld vrijgelaten bij het nest en later nog gezien

Don Bosco (Rijswijk)

- 17 juni alle 3 jongen geringd

- 15 aug 2 jongen in Amsterdam (resp. Cort van der Lindenkade en Artis, afkomend op bijvoer)

Smaragdhorst (Den Haag)

- 11 juni alle 3 jongen geringd

- 15 juli 1 jong in Vogelasiel De Wulp, 18 juli hersteld vrijgelaten bij het nest

- een ongeringd paar bouwt een nieuw nest op de schoorsteen boven 62-80

Britse School (Den Haag)

- veel informatie dankzij webcam en contactpersoon Greg Taylor (many thanks!)

- 11 juli 1 jong in vogelasiel De Wulp, 24 juli hersteld en geringd vrijgelaten bij het nest

- medio aug de 2 andere jongen in Vogelasiel De Wulp met onvolgroeide vleugelveren

Marlot (Den Haag)

Het paar is 'gescheiden', vrouw met ring 1907 nu op nest Smaragdhorst (bracht met man 9165 3 jongen groot) en man 5323 bouwt nu een nieuw nest op Suzannaland 158-184.

De nesten zijn voornamelijk geïnventariseerd door Caroline Walta. De HVB dankt Stichting Ooievaars Research en Knowhow (STORK, www.ooievaars.eu) voor advies en informatie.

Weet u een nest in de regio dat nog niet op deze lijst staat? Wij horen het graag (info@haagsevogels.nl)

Diverse activiteiten van anderen

In en rond het werkgebied van de Haagse Vogelbescherming zijn ook diverse andere groeperingen actief met het inventariseren en beschermen van vogels. Hieronder een verslag van hun activiteiten. Op hun website is nadere informatie daarover beschikbaar.

Vogelwerkgroep Solleveld

Oppervlakte: ca. 350 ha

Contactpersoon: Ton van Schie

Telling: BMP-methode

(gegevens naar Sovon gestuurd)

Het gebied omvat het duingebied tussen Ter Heijde en Kijkduin inclusief park Ockenburgh, Dorestad, Ockenrode en Van Leidenhof/Hyacintenbos. Het gebied is dus erg divers wat betreft de verschillende habitats, die variëren van open duin tot binnenduinbos. Dat betekent dus ook dat er nogal wat verschillen zijn in de uitvoering en inzichten rond hoe het N2000 gebied beheerd dient te worden. Een verandering in het beheer van de bossen is, dat er steeds meer staand dood hout en ook dode takken in de omgeving van de paden wordt verwijderd. Ook bomen en takken die helemaal geen valgevaar voor het publiek opleveren en het belang van de aanwezigheid van staand dood hout wordt daarbij onvoldoende onderkend. Dit gaat ten koste van niet alleen paddenstoelen en insecten, maar ook vogels en vleermuizen. Zo

gaat het bijvoorbeeld de laatste jaren steeds slechter met de glanskop, welke mezensoort zeer kritisch is op de kwaliteit en structuur van het bosgebied en de aantallen gaan de laatste jaren stelselmatig achteruit. De huidige populatie is nu zo klein dat voor lokaal uitsterven moet worden gevreesd.

In de zeereep zijn vanwege PAS-maatregelen (Programmatische Aanpak Stikstof) over een grote oppervlakte struiken gerooid en schapen- begrazing ingesteld, hetgeen ten koste ging van veel mozaïek-landschap en bijbehorende vogels.

Ook de soorten van het open duin doen het niet goed: als we het aantal daarvan vergelijken met dat in het jaar 2000, dan vinden wij zo'n tien soorten niet meer terug. De afgelopen jaren (1996) zijn wij de helft van onze rode lijst soorten kwijtgeraakt. Dit in tegenstelling tot de broedvogelresultaten van 2014, want de Vogelwerkgroep kon meer broedvogelterritoria dan voorgaande jaren vaststellen, verdeeld over 71 soorten.

Solleveld is onderverdeeld in twaalf telgebieden, de tellingen zijn o.a. digitaal geautoclusterd.

Vogelringstation Meijndel

Het volledige rapport van het ringstation Meijndel is digitaal beschikbaar via www.haagsevogels.nl >> inventarisatierapporten

Veenweidegebieden Den Haag Leiden

Het weidevogelrapport Zuidwijkse en Papenwegse-polder is digitaal beschikbaar op www.haagsevogels.nl >> inventarisatierapporten

